

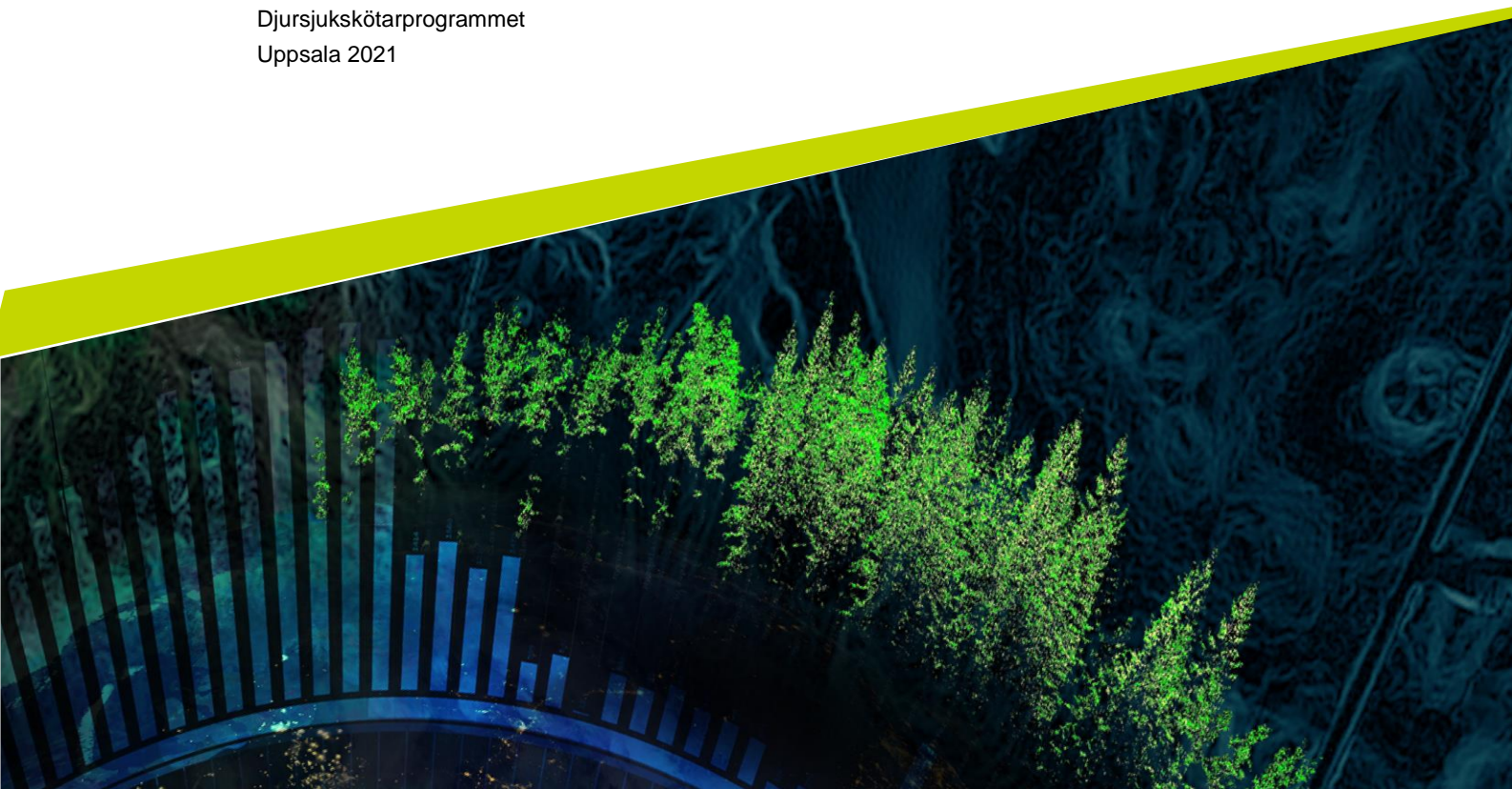


Rehabilitering inom djuromvårdnad – vad gör djursjukskötaren?

Rehabilitation in animal care – what does the veterinary nurse do?

Lowa Åström och Linnea Lagergren

Självständigt arbete i djuromvårdnad • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för kliniska vetenskaper
Djursjukskötarprogrammet
Uppsala 2021



Rehabilitering inom djuromvårdnad– vad gör djursjukskötaren?

Rehabilitation in animal care – what does the veterinary nurse do?

Lowia Åström och Linnea Lagergren

Handledare:	Anna Bergh, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för kliniska vetenskaper
Examinator:	Klara Smedberg, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för kliniska vetenskaper
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i djuromvårdnad
Kurskod:	EX0994
Program/utbildning:	Djursjukskötprogrammet
Kursansvarig inst.:	Kliniska vetenskaper, avdelningen för djuromvårdnad
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2021
Omslagsbild:	Sveriges Lantbruksuniversitet
Nyckelord:	Arbetsuppgifter, djursjukskötare, kunskap, lagstiftning, rehabilitering

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för kliniska vetenskaper

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Rehabilitering är ett relativt nytt område inom djursjukvården som har expanderat de senaste åren. På djurkliniker och djursjukhus arbetas det dagligen med rehabilitering där många professioner är inblandade, bland annat djursjukskötare. Syftet med denna kandidatuppsats är att genom en litteratur- och enkätstudie undersöka huruvida legitimerade djursjukskötare arbetar med rehabilitering av smådjur i Sverige och hur deras arbete i sådana fall är utformat, vilka kunskaper de anser krävs samt hur arbetet med rehabilitering är reglerat juridiskt för en legitimerad djursjukskötare.

Enkätundersökningen besvarades av 118 respondenter och deras resultat delades in i två grupper beroende på om de arbetade på en djurklinik med rehabiliteringsavdelning eller inte. Det framkom i enkätstudien att majoriteten av djursjukskötarna inte arbetade med rehabilitering. De som arbetade med rehabilitering och hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats utförde framförallt range of motion (ROM) -träning, ståträning, gåträning, kylterapi och massage. De djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats men arbetade med rehabilitering utförde ljusbehandling, visade djurägare övningar, utformade hemgångsråd och utvärderade patienter. Kunskaper som djursjukskötarna ansåg krävdes för att arbeta med rehabilitering var framförallt kunskaper inom anatomi, fysiologi, läkningsprocesser, skador inom hundsport, smärtbedömning och behandlingsmetoder. För att en djursjukskötare ska få arbeta med rehabilitering krävs en formell och reell kompetens där djursjukskötaren arbetar utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. I enkätundersökningen framkom det även att ungefär hälften av respondenterna inte var medvetna om vad de juridiskt fick utföra för rehabiliteringsarbete.

Det framkom tydligt att fler studier behöver göras inom området och förhoppningen är att denna kandidatuppsats kan ligga till grund för framtida studier angående djursjukskötarens roll inom rehabilitering.

Nyckelord: Arbetsuppgifter, djursjukskötare, kunskap, lagstiftning, rehabilitering

Abstract

Rehabilitation is a relatively new field in veterinary care that has expanded in the recent years. The staff at animal clinics and animal hospitals work daily with rehabilitation where many professions are involved, including veterinary nurses. The purpose of this bachelor thesis is to investigate through a literature- and questionnaire study whether licensed veterinary nurses work with rehabilitation of small animals in Sweden and how their work in such cases is designed, what knowledge they consider is required and how the work with rehabilitation is legally regulated for a licensed veterinary nurse.

The questionnaire was answered by 118 respondents and their results were divided into two groups depending on whether they worked at an animal clinic with a rehabilitation ward or not. It emerged in the questionnaire study that the majority of veterinary nurses did not work with rehabilitation. Those who worked with rehabilitation and had a rehabilitation ward at their workplace performed mainly range of motion (ROM) exercises, standing exercises, walking exercises, cold therapy and massage. The veterinary nurses who did not have a rehabilitation ward at their workplace but worked with rehabilitation performed light treatment, showed pet owners exercises, designed home care advice and evaluated patients. Knowledge that the veterinary nurses considered was required for work with rehabilitation was primarily knowledge in anatomy, physiology, healing processes, injuries in dog sports, pain assessment and treatment methods. In order for a veterinary nurse to be allowed to work with rehabilitation, a formal competence and prior learning is required where the veterinary nurse works based on science and proven experience. The survey revealed that approximately half of the respondents were not aware of what kind of work they were legally allowed to perform in rehabilitation.

It became clear that more studies need to be done in the area and the hope is that this candidate essay can form the basis for future studies regarding the veterinary nurse's role in rehabilitation.

Keywords: job assignment, knowledge, legislation, rehabilitation, veterinary nurse,

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	10
Figurförteckning.....	11
Förkortningar	12
1. Inledning.....	13
1.1. Syfte.....	14
1.2. Frågeställningar	14
2. Material och metod	15
2.1. Litteraturstudie	15
2.2. Enkätstudie	15
3. Bakgrund	17
3.1. Djurhälsopersonal.....	17
3.1.1. Övrig personal.....	17
3.2. Rehabiliteringsmetoder.....	17
3.2.1. Ståträning.....	17
3.2.2. Gåträning	18
3.2.3. Massage	18
3.2.4. Värmeterapi	18
3.2.5. Kylterapi	18
3.2.6. Transkutan elektrisk nervstimulering (TENS)	19
3.2.7. Stretching.....	19
3.2.8. Terapeutiskt ultraljud	19
3.2.9. Hydroterapi	19
3.2.10. Akupunktur.....	20
3.2.11. Range of motion (ROM).....	20
3.2.12. Ljusbehandling.....	20
3.2.13. Stötvågsterapi	20
3.2.14. Neuromuskulär elektrisk stimulering (NMES)	21
3.2.15. Mobilisering.....	21
3.2.16. Terapeutiska övningar	21
3.2.17. Terapeutisk tejpning	21
3.2.18. Vibrationsplatta	21

4. Resultat	22
4.1. Enkätstudie	22
4.1.1. Arbetsplats och yrkeserfarenhet	22
4.1.2. Rehabiliteringsarbete på olika avdelningar	25
4.1.3. Ansvarsområden	29
4.1.4. Vidareutbildning och rehabiliteringsmetoder	33
4.1.5. Samarbete och kunskaper	37
4.1.6. Lagstiftning.....	39
4.2. Litteraturreultat angående lagstiftning	40
5. Diskussion	41
5.1. Metoddiskussion	41
5.2. Resultatdiskussion.....	43
6. Slutsats	49
Referenser	51
Tack	54
Bilaga 1	55
Bilaga 2	56

Tabellförteckning

Tabell 1. Antal respondenter som i enkätstudien angivit huruvida de olika avdelningarna arbetar med rehabilitering eller inte på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra de utan rehabiliteringsavdelning.....	27
Tabell 2. Sammanställning över vem som ansvarar över vilket område inom rehabiliteringsarbetet på respondentens arbetsplats på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.	32

Figurförteckning

Figur 1. Sammanställning över hur länge respondenterna varit yrkesverksamma inom yrket på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.	23
Figur 2. Sammanställning över de professioner som finns på respondenternas arbetsplats på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.	24
Figur 3. Sammanställning över vilken avdelning respondenten jobbar på på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning	25
Figur 4. Sammanställning över huruvida respondenten arbetar med rehabilitering eller inte på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.	28
Figur 5. Sammanställning över vad respondenterna utför för rehabiliteringsarbete på de olika avdelningarna på kliniker med rehabiliteringsavdelning. Färgerna representerar de olika avdelningarna som respondenterna huvudsakligen arbetar vid.....	36
Figur 6. Sammanställning över vad respondenterna utför för rehabiliteringsarbete på de olika avdelningarna på kliniker som inte hade en rehabiliteringsavdelning. Färgerna representerar de olika avdelningarna som respondenterna huvudsakligen arbetar vid.	37
Figur 7. Sammanställning över vilka yrkesgrupper respondenterna samarbetar med inom rehabiliteringsarbetet på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.	38
Figur 8. Sammanställning över hur respondenterna anser att de är medvetna om vad de får göra rent juridiskt inom rehabiliteringsarbetet.	39

Förkortningar

NMES	Neuromuskulär elektrisk stimulering
ROM	Range of motion
TENS	Transkutan elektrisk nervstimulering

1. Inledning

Under de senaste åren har intresset för fysioterapi och rehabilitering ökat betydligt både inom veterinärmedicin och hos djurägare (Sharp, 2012). I dagens samhälle tenderar djurägare att värdera sina sällskapsdjur högre vilket gör dem mer benägna att söka mer avancerad veterinärmedicinsk vård. Detta har lett till att en mängd olika rehabiliteringsmetoder integreras i den veterinärmedicinska vården (Frank & Roynard, 2018).

Rehabilitering kan utföras av flera professioner inom djurhälsopersonalen vilket innefattar bland annat fysioterapeuter, veterinärer och djursjukskötare (Connell & Monk, 2013). Samarbete mellan de olika professionerna, vad gäller beslutfattande om hur rehabiliteringen ska läggas upp, möjliggör att olika perspektiv kan läggas fram utifrån professionens kompetens. Målet med detta är att uppnå en rehabilitering som leder till bästa möjliga resultat för patienten (Sharp, 2012).

Saknas kunskaper om rehabilitering hos djurhälsopersonal är det stor risk att rehabilitering av patienter uteblir vilket leder till att de inte får den vård de behöver för att tillfriskna (Sharp, 2008). En djursjukskötare som har tillräckliga kunskaper och utbildning kan utföra flertalet olika behandlingsmetoder inom rehabilitering självständigt samt även assistera vid mer avancerad behandling (Connell & Monk 2013).

Denna kandidatuppsats inom djuromvårdnad kommer att fokusera på huruvida legitimerade djursjukskötare arbetar med rehabilitering av smådjur i Sverige och hur deras arbete i sådana fall är utformat. Uppsatsen kommer även att inrikta sig på vad djursjukskötare anser är viktig kunskap att ha för att arbeta med rehabilitering och vad den legitimerade djursjukskötaren enligt lagstiftning får utföra inom veterinärmedicinsk rehabilitering. Veterinärmedicinsk rehabilitering är ett relativt nytt och outforskat ämne som djursjukskötare kommer i kontakt med dagligen. Det är därför av stort intresse att ta reda på hur djursjukskötarens roll inom veterinärmedicinsk rehabilitering ser ut.

1.1. Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka huruvida legitimerade djursjukskötare arbetar med rehabilitering av smådjur i Sverige och hur deras arbete i sådana fall är utformat, vilka kunskaper de anser krävs samt hur arbetet med rehabilitering är reglerat juridiskt för professionen.

1.2. Frågeställningar

1. Hur ser djursjukskötarens arbetsuppgifter inom rehabilitering av smådjur ut på djurkliniker/djursjukhus som har respektive inte har rehabiliteringsavdelning?
2. Vilka kunskaper anser djursjukskötare i Sverige behövs för att arbeta med rehabilitering av smådjur?
3. Hur är arbete med veterinärmedicinsk rehabilitering reglerat juridiskt för en legitimerad djursjukskötare?

2. Material och metod

2.1. Litteraturstudie

Litteraturen i detta arbete är hämtade från databaserna Web of Science, PubMed, Primo och Google Scholar. Sökord som har använts är följande: *rehabilita**, *"veterinary nurse"*, *"veterinary hospital*"*, *"animal clinic*"*, *"animal practice*"*, *animal*, *veterinary*, *education*, *companion animals*, *pets* enskilt eller i kombination. Sökningar på de specifika rehabiliteringsmetoderna gjordes för att få fram en definition av dem. Jordbruksverket användes för att få fram information om lagstiftning gällande djursjukskötaren och rehabilitering inom veterinärmedicin.

2.2. Enkätstudie

Enkäten skapades i det webbaserade enkätprogrammet Netigate och bestod av 17 frågor (se bilaga 2). Beroende på vilka svarsalternativ som valdes kunde dock antal frågor variera mellan respondenterna. Frågorna var utformade som envalsfrågor, flervalsfrågor samt öppna frågor där respondenten själv kunde formulera sitt svar. Enkäten bestod enbart av obligatoriska frågor vilket innebar att endast fullständigt besvarade enkäter kunde lämnas in.

En pilotenkät skickades ut till 15 personer där respons lämnades in för bearbetning av enkäten innan den slutgiltiga enkäten skickades ut. Den 15 februari 2021 distribuerades enkäten ut till 177 djurkliniker och djursjukhus i Sverige. Urvalet av djurkliniker gjordes via Anicuras, Evidensias och Distriktsveterinärernas hemsida med lista över kliniker där samtliga smådjurskliniker kontaktades. Sökmotorn Google användes även för att få fram några ytterligare kliniker där sökningarna innefattade orden "smådjursklinik" och "veterinär smådjur". Enkäten sändes ut till djurklinikerna och djursjukhusen via mejl innehållande ett följebrev (se bilaga 1) och en länk där enkäten kunde besvaras av legitimerade djursjukskötare. Enkäten besvarades anonymt och låg öppen på Netigate i 14 dagars tid.

Resultaten från enkätundersökningen sammanställdes från Netigate och i Microsoft Excel utformades därefter tabeller och diagram.

3. Bakgrund

3.1. Djurhälsopersonal

Djurhälsopersonal innefattar yrkesgrupper som är behörighetsreglerade, vilket innebär att de har en legitimation eller är godkända av Jordbruksverket. Till dem hör legitimerad veterinär, legitimerad djursjukskötare, godkänd hovslagare, godkänd legitimerad fysioterapeut, godkänd legitimerad tandläkare och godkänd legitimerad sjuksköterska (Jordbruksverket, 2019).

3.1.1. Övrig personal

De som inte tillhör djurhälsopersonal men som arbetar inom djurens hälso- och sjukvård benämns som övrig personal. Detta innefattar t.ex. djurvårdare, massör och fysioterapeut som inte är legitimerad eller godkänd av Jordbruksverket (Jordbruksverket, 2019).

3.2. Rehabiliteringsmetoder

I detta avsnitt kommer de rehabiliteringsmetoder som nämndes i enkätundersökningen definieras med syftet att ge en bild vad de olika metoderna innebär. Deras vetenskapliga evidens kommer inte beröras.

3.2.1. Ståträning

Ståträning kan definieras som förmågan att stå i en viss position och bibehålla denna under en bestämd tid (Millis & Ciuperca, 2015). Behandlingsmetoden används hos patienter som postoperativt ska rehabiliteras efter ortopedisk kirurgi eller som lider av artrit (Gross Saunders, 2007). Ståträning används även hos patienter med neurologiska skador (Millis & Ciuperca, 2015)

3.2.2. Gåträning

Gåträning är en behandlingsmetod där patienten exempelvis kan gå på ojämna underlag för att upprätthålla balans, gå på ett löpband eller i en vattentrask (Gross Saunders, 2007). En annan viktig gåträning är kontrollerade koppelpromenader samt att gå i backar. Metoden rekommenderas efter ortopedisk kirurgi eller vid neurologiska tillstånd (ibid.)

3.2.3. Massage

Definitionen av massage kan beskrivas som manipulation av kroppens mjuka vävnad genom strykningar och tryck (Formenton et al. 2017). Massage används vid muskelspänningar, nedsatt motorik samt vid olika typer av smärttillstånd som exempelvis träningsvärk. Det kan även användas som behandling vid svullnad som grundar sig i en nedsatt lymfcirkulation (Näringsdepartementet 2001).

3.2.4. Värmeterapi

Värmeterapi innebär att man använder sig av material såsom exempelvis värmepåsar, elektriska värmedynor och infraröd lampa på vävnad. Värmeterapi används för att öka blodflödet, öka elasticiteten i vävnaden, muskelrelaxation och lindra smärta (Hanks et al. 2015).

3.2.5. Kylterapi

Kylterapi innebär att man applicerar kyla på vävnaden i form av exempelvis ismassage, kylpack, kallvatten eller kylande sprayer. Metoden används inom rehabilitering i det akuta stadiet eller vid inflammationsstadiet för att lindra negativa effekter av den inflammatoriska responsen (Hanks et al., 2015). Kylterapi används även för att lindra smärta, inflammation, svullnad och ödem (Millard et al., 2013).

3.2.6. Transkutan elektrisk nervstimulering (TENS)

TENS är en behandlingsmetod som genom elektricitet anses ge en smärtstillande eller cirkulationshöjande effekt i kroppen. Metoden används främst vid muskelspänningar, vid smärta samt för att öka blodcirkulationen (Näringsdepartementet 2001).

3.2.7. Stretching

Stretching innebär att en viss muskel eller muskelgrupp i kroppen sträcks ut till dess maximala läge. Metoden används för att öka rörelsen i hudens samt kroppens muskuloskeletala vävnad (Marcellin-Little & Levine, 2015). Stretching används även för att öka ledens rörlighet genom att töja kringliggande mjukdelar, och då framförallt muskulatur (Näringsdepartementet 2001).

3.2.8. Terapeutiskt ultraljud

Terapeutiskt ultraljud är en behandlingsmetod där högfrekventa ljudvågor anses påverka vävnaden genom att öka cirkulationen och verka smärtlindrande. Metoden används främst vid senskador, muskelskador och vid uppvärmning inför stretching och massage (Näringsdepartementet 2001).

3.2.9. Hydroterapi

Vattentrask

Vattenträning i vattentrask är en rehabiliteringsform där patienten går på ett rullband fyllt med vatten (Anicura, u.å.). Vattnet minskar vikten på den skadade strukturer som ska rehabiliteras och ger en viss flytkraft samtidigt som det skapar en viss belastning på den skadade strukturen. Vattentrask används framförallt för att stärka upp muskulaturen och efter ortopedisk kirurgi (Connell & Monk, 2013).

Simning

Simning utförs antingen i en simbassäng eller i en vattentrask (Tomlinson, 2012). Motståndskraften i vattnet kan ökas vilket gör att musklerna tränas utan att djuret behöver bära vikt eller belasta lederna (Prankel, 2008). Simning används vid diverse olika neurologiska och ortopediska tillstånd (ex. höftledsdysplasi), vid mjukdelsskador men även vid viktnedgång och för att förbättra djurets fysik (McCormick et al., 2018)

3.2.10. Akupunktur

Akupunktur är en behandlingsmetod där nålar placeras på specifika akupunkturpunkter. Metoden används framförallt som smärtlindring men även för att förebygga eller behandla sjukdom (Näringsdepartementet 2001).

3.2.11. Range of motion (ROM)

Range of motion är ledens rörelseomfång (Lamoreaux Hesbach, 2007). Rörelseträning med övningar inom ROM, där ledrörligheten tas ut genom flexion och extension, kan användas vid rehabilitering av sällskapsdjur i syfte att förbättra alternativt upprätthålla rörelse i muskuloskeletala vävnader. Det kan användas till patienter som har en nedsatt ledrörlighet eller stelhet samt postoperativt. Det kan även användas vid osteoartrit eller för att förhindra muskelkontrakturer efter frakturer (Marcellin-Little & Levine, 2015).

3.2.12. Ljusbehandling

Laser

Laser är en behandlingsmetod där koncentrerade ljusvågor med samma frekvens och våglängd penetrerar kroppens vävnad. Metoden används främst vid behandling av sår, skador i rörelseapparaten och vid smärta (Näringsdepartementet 2001).

LED-ljus

LED-ljus är en behandlingsmetod där osammanhängande ljusvågor med mindre kollimering penetrerar kroppens vävnad (Silva et al., 2020). LED-ljusbehandling används främst vid sårhäkning (Pagin et al., 2014).

3.2.13. Stötvågsterapi

Stötvågsterapi är en behandling där ljudvågor av hög amplitud och hastighet träffar vävnaden (Millis & Ciuperca, 2015). Metoden används främst vid mjukdels- och skelettskador (Kaneps, 2016). Behandlingen används även vid sen- och ligamentskador och anses ha en smärtstillande effekt och förbättra vävnadsläkning (Millis & Ciuperca, 2015).

3.2.14. Neuromuskulär elektrisk stimulering (NMES)

NMES går ut på att genom elektricitet stimulera muskelkontraktion i syfte att förbättra muskelfunktionen. Metoden används främst vid problem i rörelseapparaten men kan även användas i ett förebyggande syfte som muskelträning och anses vara smärtlindrande, avslappnande och öka cirkulationen (Näringsdepartementet 2001).

3.2.15. Mobilisering

Mobilisering kan definieras som en långsam ledrörelse som sker inom ledens normala rörelseomfång (Näringsdepartementet 2001). Mobilisering används med syftet att lindra smärta, minska svullnad samt återställa normal rörlighet i leden (Shaw et al., 2020).

3.2.16. Terapeutiska övningar

Terapeutiska övningar är en behandlingsmetod som innefattar ett flertal olika övningar som bland annat innefattar balans-, stabiliserings- och viktbärandeövningar. Övningarna används för att förbättra patientens rörelsemönster, styrka, balans, ledrörlighet, proprioception, prestanda och funktion (Gross Saunders, 2007).

3.2.17. Terapeutisk tejpning

Terapeutisk tejpning eller så kallad kinesiotejpning är en behandlingsmetod som framförallt används vid muskuloskeletal problem. Syftet med terapeutisk tejpning är att förbättra blodcirkulationen och därmed minska inflammation och främja ledrörlighet. Avsikten med behandlingen är även att lindra smärta och underlätta muskel- och ledfunktion (Zhang et al., 2016).

3.2.18. Vibrationsplatta

En behandlingsmetod som används inom rehabilitering av smådjur är att patienten står på en eller flera vibrationsplattor (Buchner et al., 2017). Användning av vibrationsplatta som ger helkroppsvibrationer används framförallt vid neuromuskulär träning för att öka patientens kraft, styrka, balans och flexibilitet (Weier & Kidgell, 2012).

4. Resultat

4.1. Enkätstudie

Av de 177 djurkliniker och djursjukhus i Sverige som enkäten distribuerades ut till, lämnades 118 fullständiga enkäter in. På enkätens första fråga fick respondenterna svara på om de var legitimerade djursjukskötare. Syftet med denna fråga var att försäkra sig om att alla respondenter som besvarade enkäten var legitimerade djursjukskötare och inte tillhörde någon annan yrkeskategori. Det var 108 (92 %) respondenter som svarade att de var legitimerade djursjukskötare. Dessa personer fick då möjlighet att svara på resten av enkäten. Tio (8 %) respondenter, kryssade i att de inte var legitimerade djursjukskötare och deltog därmed inte vidare i enkäten.

De respondenter som svarat att de var legitimerade djursjukskötare skickades vidare till enkätens andra fråga som lydde "Har djurkliniken/djursjukhuset du arbetar på en rehabiliteringsavdelning?". Av dessa 108 respondenter svarade 60 (56 %) personer ja och 48 (44 %) personer svarade nej.

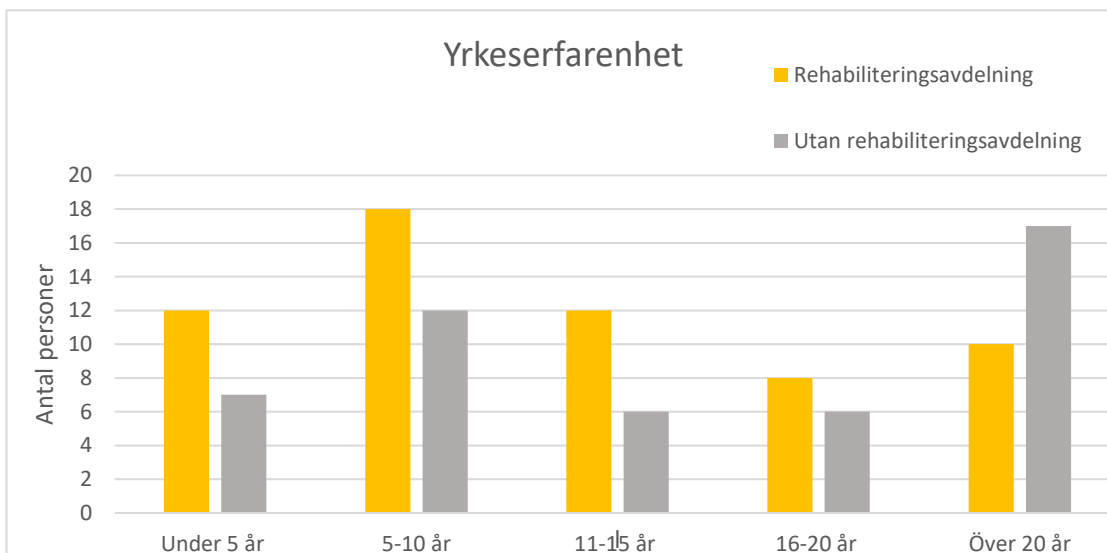
4.1.1. Arbetsplats och yrkeserfarenhet

Respondenterna skickades sedan vidare till att svara på frågan hur länge de hade arbetat som legitimerad djursjukskötare.

Av de 60 djursjukskötare som hade svarat att djurkliniken eller djursjukhuset som de arbetade på hade en rehabiliteringsavdelning svarade 20 % att de hade arbetat som legitimerad djursjukskötare i mindre än fem års tid. Det var 30 % som hade arbetat som djursjukskötare i 5-10 år och 20 % hade arbetat som djursjukskötare i 11-15 år. Det var 13 % som hade arbetat som djursjukskötare i 16-20 år och 17 % hade arbetat som djursjukskötare i över 20 års tid.

Av de 48 djursjukskötare som hade svarat att djurkliniken eller djursjukhuset som de arbetade på inte hade en rehabiliteringsavdelning svarade 15 % att de hade arbetat som legitimerad djursjukskötare i mindre än fem års tid. Det var 25 % som svarade att de hade arbetat som djursjukskötare i 5-10 år tid och 13 % svarade att de hade arbetat som djursjukskötare i 11-15 år tid. Det var även 13 % som svarade

att de hade arbetat som djursjukskötare i 16-20 år tid och 35 % svarade att de hade arbetat som djursjukskötare i över 20 års tid.



Figur 1. Sammanställning över hur länge respondenterna varit yrkesverksamma inom yrket på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.

Efter frågan om hur länge respondenterna hade arbetat som djursjukskötare fick de beskriva storleken på sin arbetsplats. Av de 60 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade 39 personer att de arbetade på ett stort djursjukhus med över 50st. anställda. Arton personer svarade att de arbetade på ett mellanstort djursjukhus/djurklinik med 10-50st. anställda. Tre personer svarade att de arbetade på en liten djurklinik med under 10st. anställda.

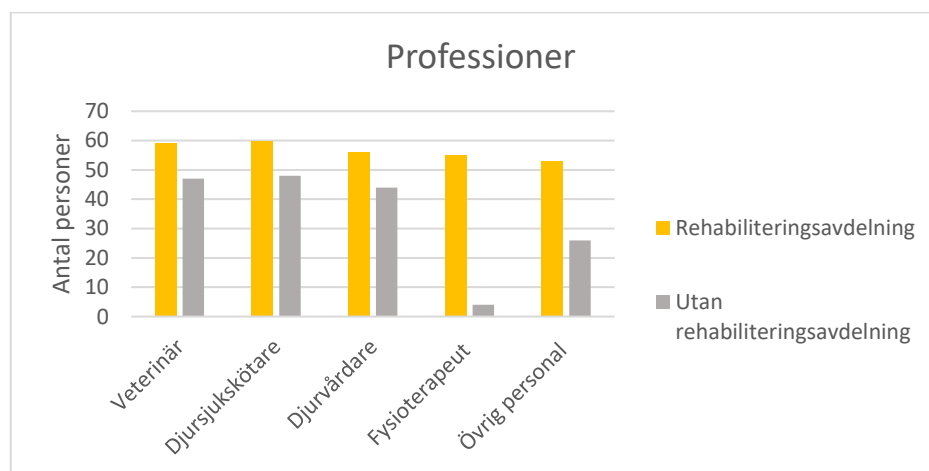
Av de 48 djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade en person att de arbetade på ett stort djursjukhus med över 50st. anställda. Trettiofyra personer svarade att de arbetade på ett mellanstort djursjukhus/djurklinik med 10-50st. anställda. Tretton personer svarade att de arbetade på en liten djurklinik med under 10st. anställda.

I nästa fråga fick respondenterna svara på vilka professioner som fanns på deras arbetsplats där möjligheten att välja flera alternativ fanns. Av de 60 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade majoriteten att det fanns veterinär, djursjukskötare, djurvårdare och fysioterapeut på deras arbetsplats (se figur 2). De respondenter som svarade att övrig personal fanns på arbetsplatsen hade möjlighet att fylla i vilka dessa professioner var i en angränsande ruta. Nedan följer de professioner som respondenterna svarade:

Friskvårdskonsulenter, ledning, ekonomiansvariga, marknadsansvariga, labbpersonal, receptionister, leg. sjukgymnaster, administrativ personal, städerskor, husfru, telefonpersonal, personalchefer, remisspersonal, vaktmästare, etologer, rehabassistenter samt CCRP (certified canine rehabilitation practitioner).

Av de 48 djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade majoriteten att det fanns veterinär, djursjukskötare och djurvårdare på deras arbetsplats. En liten andel svarade att fysioterapeut fanns på arbetsplatsen (se figur 2). De respondenter som svarade att övrig personal fanns på arbetsplatsen angav professionerna nedan:

Receptionister, lokalvårdare, administrativ personal, chefer, leg. biomedicinskanalytiker, klinikchefsassistenter samt uppackare av foder och andra leveranser till butik.



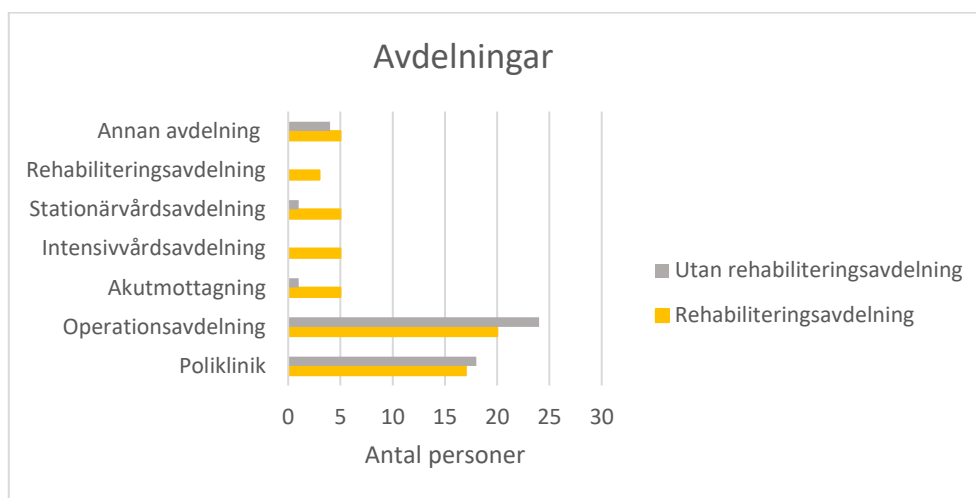
Figur 2. Sammanställning över de professioner som finns på respondenternas arbetsplats på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.

Respondenterna fick sedan svara på vilken avdelning de arbetade på. Av de 60 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats arbetade majoriteten på poliklinik och operationsavdelning. Det var även respondenter som arbetade på akutmottagning, intensivvårdsavdelning, stationärvårdsavdelning, rehabiliteringsavdelning eller annan avdelning (se figur 3). De respondenter som svarade att de arbetade på annan avdelning hade möjlighet att fylla i vilken/vilka avdelningar detta var i en angränsande ruta. Nedan följer respondenterna svar: “chef/admin”, “Tand och omsorgsköterska”, “Natt dvs. alla avdelningar utom rehab”, “Ögonmottagningen”, “Varierar. operation, akut och sköterskelista”

Av de 48 djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats arbetade majoriteten på poliklinik och operationsavdelning. Det var även respondenter som arbetade på akutmottagning, stationärvårdsavdelning eller

annan avdelning (se figur 3). De respondenter som svarade annan avdelning angav följande svar:

“Jag arbetar på en distriktsveterinärstation så då jobbar jag överallt då endast jag som är leg dss på arbetsplatsen”, “Svarar i telefon, hjälper till med patienter, är på operation, sterilen, tvätt, kassan mm”, “Arbetet är ej uppdelat efter avdelningar”, “Repan” och “Tand”.



Figur 3. Sammanställning över vilken avdelning respondenterna jobbar på på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning

4.1.2. Rehabiliteringsarbete på olika avdelningar

Efter att respondenterna hade besvarat frågan om vilken avdelning de arbetade på fick de besvara frågan om deras avdelning på något sätt arbetade med rehabilitering.

Nedan följer svaren från de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats:

Av de 17 personer som arbetade på poliklinikavdelning svarade åtta personer att deras poliklinikavdelning arbetade med rehabilitering. Fyra personer svarade att deras poliklinikavdelning inte arbetade med rehabilitering. Fem personer svarade att deras poliklinikavdelning delvis arbetar med rehabilitering.

Av de 20 personer som arbetade på operationsavdelning uppgav fyra personer att deras operationsavdelning på något sätt arbetade med rehabilitering. Sju personer svarade att operationsavdelningen som de arbetade på inte arbetade med rehabilitering. Nio personer uppgav att operationsavdelningen som de arbetade på delvis arbetade med rehabilitering.

Av de fem personer som arbetade på akutmottagning uppgav en person att deras akutmottagning på något sätt arbetade med rehabilitering. Tre personer svarade att dens akutmottagning inte arbetade med rehabilitering. En person svarade att akutmottagningen som den arbetade på delvis arbetade med rehabilitering.

Av de fem personer som arbetade på intensivvårdsavdelning svarade tre personer att deras intensivvårdsavdelning arbetade med rehabilitering. Två personer svarade att deras intensivvårdsavdelning delvis arbetade med rehabilitering.

Av de fem personer som arbetade på stationärvårdsavdelning svarade tre personer att deras stationärvårdsavdelning arbetade med rehabilitering. Två personer svarade att deras avdelning delvis arbetade med rehabilitering.

Av de tre personer som arbetade på rehabiliteringsavdelning svarade samtliga att deras rehabiliteringsavdelning arbetade med rehabilitering.

Av de fem personer som arbetade på en annan avdelning svarade en person att dens avdelning arbetade med rehabilitering. Två personer svarade att deras avdelning inte arbetade med rehabilitering. Två personer svarade att deras avdelning delvis arbetade med rehabilitering.

Nedan följer svaren från de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats:

Av de 18 personer som arbetade på poliklinikavdelning svarade 13 personer att deras poliklinikavdelning inte arbetade med rehabilitering. Fem personer svarade att deras poliklinikavdelning delvis arbetade med rehabilitering.

Av de 24 personer som arbetade på operationsavdelning svarade 20 personer att deras operationsavdelning inte arbetade med rehabilitering. Fyra personer svarade att deras operationsavdelning delvis arbetar med rehabilitering.

En person arbetade på akutmottagning. Denna person svarade att akutmottagningen hen arbetade på inte arbetade med rehabilitering.

En person arbetade på stationärvårdsavdelning. Denna person svarade att stationärvårdsavdelningen hen arbetade på delvis arbetade med rehabilitering.

Av de fyra personer som arbetade på annan avdelning svarade samtliga att avdelningen de arbetade på inte arbetade med rehabilitering.

Ingen av respondenterna arbetade på intensivvårdsavdelning eller rehabiliteringsavdelning.

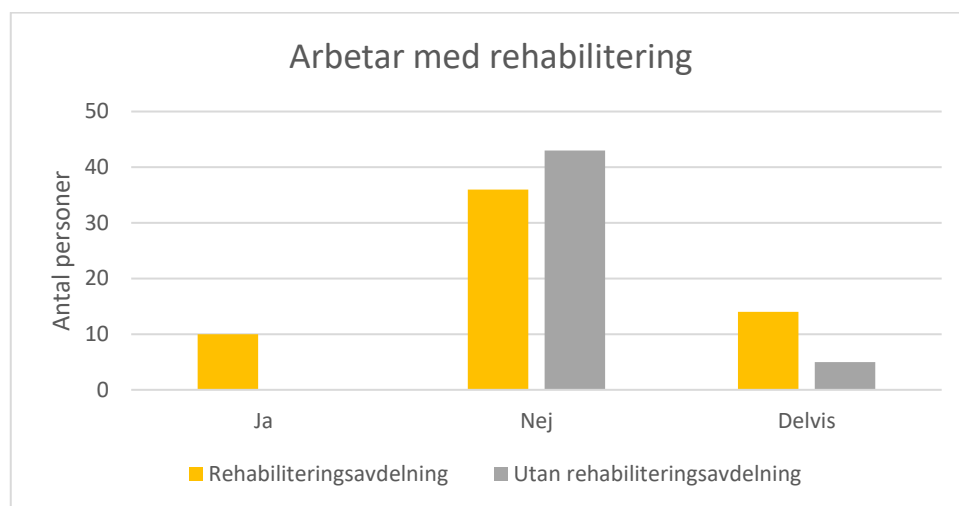
Tabell 1. Antal respondenter som i enkätstudien angivit huruvida de olika avdelningarna arbetar med rehabilitering eller inte på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra de utan rehabiliteringsavdelning.

Rehabiliteringsavdelning	Ja	Nej	Delvis
Poliklinik	8	4	5
Operationsavdelning	4	7	9
Akutmottagning	1	3	1
Intensivvårdsavdelning	3	0	2
Stationärvårdsavdelning	3	0	2
Rehabiliteringsavdelning	3	0	0
Annan avdelning	1	2	2
Utan rehabiliteringsavdelning	Ja	Nej	Delvis
Poliklinik	0	13	5
Operationsavdelning	0	20	4
Akutmottagning	0	1	0
Intensivvårdsavdelning	0	0	0
Stationärvårdsavdelning	0	0	1
Rehabiliteringsavdelning	0	0	0
Annan avdelning	0	4	0

Efter att respondenterna hade svarat på huruvida deras avdelning arbetade med rehabilitering eller inte fick alla respondenter besvara frågan om huruvida de själva arbetade med rehabilitering eller inte.

Av de 60 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade majoriteten att de inte arbetade med rehabilitering. En lägre andel av respondenterna svarade att de arbetade eller delvis arbetade med rehabilitering (se figur 4). De respondenter som inte arbetade med rehabilitering skickades vidare till enkätens sista fråga.

Av de 48 djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade majoriteten att de inte arbetade med rehabilitering. En låg andel av respondenterna svarade att de delvis arbetade med rehabilitering. Ingen av respondenterna svarade att de arbetade med rehabilitering (se figur 4). De respondenter som inte arbetade med rehabilitering skickades vidare till enkätens sista fråga.



Figur 4. Sammanställning över huruvida respondenten arbetar med rehabilitering eller inte på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.

De respondenter som svarade att de arbetade med rehabilitering eller delvis arbetade med rehabilitering i de båda grupperna fick svara på ytterligare frågor om hur de mer specifikt arbetade med rehabilitering samt hur länge de hade gjort det.

Av de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering, svarade fyra personer att de hade arbetat med rehabilitering under 1 års tid. Åtta personer svarade att de hade arbetat med rehabilitering i 1-5 års tid. Sex personer svarade att de hade arbetat med rehabilitering i 6-10 år. Sex personer uppgav att de hade arbetat med rehabilitering i över 10 års tid.

Av de fem personer som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade två personer att de hade arbetat med rehabilitering under 1 års tid. Ingen av respondenterna hade arbetat med rehabilitering i 1-5 års tid. En person svarade att de hade arbetat med rehabilitering i 6-10 år. Två personer uppgav att de hade arbetat med rehabilitering i över 10 års tid.

4.1.3. Ansvarsområden

Respondenterna fick sedan svara på vem som ansvarade för vilket område i rehabiliteringsarbetet på deras arbetsplats.

Nedan följer svaren från de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats:

Medicinsk/kirurgisk diagnos

Majoriteten svarade att veterinär ansvarade för den medicinska och kirurgiska diagnosen i rehabiliteringsarbetet. En liten andel svarade att de inte visste vem som ansvarade för detta område (se tabell 2).

Medicinsk/kirurgisk behandling

Majoriteten svarade att veterinär ansvarade för den medicinska och kirurgiska behandlingen i rehabiliteringsarbetet. En liten andel svarade att de inte visste vem som ansvarade för detta område (se tabell 2).

Funktionsdiagnos

Tolv personer svarade att veterinär ansvarade för att ställa funktionsdiagnos i rehabiliteringsarbetet. Fem personer svarade att det var fysioterapeuten som gjorde det. En person svarade att detta inte gjordes på deras arbetsplats och sex respondenter svarade att de inte visste vem som ansvarade för detta (se tabell 2).

Funktionsundersökning

Nio personer svarade att veterinär ansvarade för funktionsundersökningen i rehabiliteringsarbetet. Åtta personer svarade att fysioterapeut ansvarade för detta. En person svarade att det var djursjukskötare som ansvarade för detta. Sex personer svarade att de inte visste vem som ansvarade för funktionsundersökningen (se tabell 2).

Rehabiliteringsbehandling

Majoriteten svarade att det var fysioterapeuten som ansvarade för rehabiliteringsbehandlingen. En person svarade att veterinär ansvarade för rehabiliteringsbehandlingen. Fyra personer svarade att det var djursjukskötare som ansvarade för rehabiliteringsbehandlingen. Två personer svarade att de inte visste vem som ansvarade för detta (se tabell 2).

Utformning av rehabiliteringsprotokoll

Majoriteten av respondenterna svarade att fysioterapeut ansvarade för utformning av rehabiliteringsprotokoll på deras arbetsplats. Tre personer svarade att det var djursjukskötare som ansvarade för detta. Två personer svarade att de inte visste vem som ansvarade för detta område (se tabell 2).

Utformning av hemgångsråd

Elva personer svarade att veterinär ansvarade för utformning av hemgångsråd inom rehabiliteringsarbetet. Åtta personer svarade att det var fysioterapeut som ansvarade för detta. Två personer svarade att det var djursjukskötare som ansvarade för utformning av hemgångsråd. Tre personer svarade att de inte visste vem som ansvarade för utformning av hemgångsråd (se tabell 2).

Hemgång av rehabiliteringspatient

Majoriteten av respondenterna svarade att det var fysioterapeut som ansvarade för hemgång av rehabiliteringspatient. Tre personer svarade att det var djursjukskötare som ansvarade för detta. En person svarade att hen inte visste vem som ansvarade för hemgång av rehabiliteringspatient på hens arbetsplats (se tabell 2).

Rehabiliteringsuppföljning

Majoriteten av respondenterna svarade att det var fysioterapeut som ansvarade för uppföljning av rehabiliteringspatient. En låg andel svarade att det var djursjukskötare som ansvarade för detta område eller att de inte visste vem som ansvarade för rehabiliteringsuppföljningen på deras arbetsplats (se tabell 2).

Nedan följer svaren från de 5 djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats:

Medicinsk/kirurgisk diagnos

Samtliga personer svarade att veterinär ansvarade för den medicinska och kirurgiska diagnosen i rehabiliteringsarbetet (se tabell 2).

Medicinsk/kirurgisk behandling

Samtliga personer svarade att veterinär ansvarade för den medicinska och kirurgiska behandlingen i rehabiliteringsarbetet (se tabell 2).

Funktionsdiagnos

Samtliga personer svarade att veterinär ansvarade för funktionsdiagnosen i rehabiliteringsarbetet (se tabell 2).

Funktionsundersökning

Majoriteten av respondenterna svarade att veterinär ansvarade för funktionsundersökningen i rehabiliteringsarbetet. En låg andel av respondenterna svarade att fysioterapeut ansvarade för detta område (se tabell 2).

Rehabiliteringsbehandling

Två personer svarade att veterinär ansvarade för rehabiliteringsbehandlingen i rehabiliteringsarbetet. En person svarade att fysioterapeut ansvarade för detta område. Två personer svarade att djursjukskötare ansvarade för detta område (se tabell 2).

Utformning av rehabiliteringsprotokoll

Majoriteten av respondenterna svarade att veterinär ansvarade för utformning av rehabiliteringsprotokoll i rehabiliteringsarbetet. En person svarade att fysioterapeut ansvarade för detta område. En person svarade att djursjukskötare ansvarade för detta område (se tabell 2).

Utformning av hemgångsråd

Majoriteten av respondenterna svarade att veterinär ansvarade för utformning av hemgångsråd i rehabiliteringsarbetet. En person svarade att fysioterapeut ansvarade

för detta område. En person svarade att djursjukskötare ansvarade för utformning av hemgångsråd (se tabell 2).

Hemgång av rehabiliteringspatient

Majoriteten av respondenterna svarade att veterinär ansvarade för hemgång av rehabiliteringspatient i rehabiliteringsarbetet. En person svarade att fysioterapeut ansvarade för detta område. En person svarade att djursjukskötare ansvarade för hemgång av rehabiliteringspatient (se tabell 2).

Rehabiliteringsuppföljning

Majoriteten av respondenterna svarade att veterinär ansvarade för rehabiliteringsuppföljning i rehabiliteringsarbetet. En person svarade att fysioterapeut ansvarade för detta område. En person svarade att djursjukskötare ansvarade för rehabiliteringsuppföljning (se tabell 2).

Tabell 2. Sammanställning över vem som ansvarar över vilket område inom rehabiliteringsarbetet på respondentens arbetsplats på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.

Rehabiliteringsavdelning	Veterinär	Fysioterapeut	Djursjukskötare	Djurvårdare	Annan personal	Görs ej	Vet ej
Medicinsk-/kirurgisk diagnos	22	0	0	0	0	0	2
Medicinsk-/kirurgisk behandling	22	0	0	0	0	0	2
Funktionsdiagnos	12	5	0	0	0	1	6
Funktionsundersökning	9	8	1	0	0	0	6
Rehabiliteringsbehandling	1	17	4	0	0	0	2
Utformning av rehabiliteringsprotokoll	0	19	3	0	0	0	2
Utformning av hemgångsråd	11	8	2	0	0	0	3
Hemgång av rehabiliteringspatient	0	20	3	0	0	0	1
Rehabiliteringsuppföljning	0	20	2	0	0	0	2

Utan rehabiliteringsavdelning	<i>Veterinär</i>	<i>Fysioterapeut</i>	<i>Djursjukskötare</i>	<i>Djurvårdare</i>	<i>Annan personal</i>	<i>Görs ej</i>	<i>Vet ej</i>
<i>Medicinsk-/kirurgisk diagnos</i>	5	0	0	0	0	0	0
<i>Medicinsk-/kirurgisk behandling</i>	5	0	0	0	0	0	0
<i>Funktionsdiagnos</i>	5	0	0	0	0	0	0
<i>Funktionsundersökning</i>	4	1	0	0	0	0	0
<i>Rehabiliteringsbehandling</i>	2	1	2	0	0	0	0
<i>Utformning av rehabiliteringsprotokoll</i>	3	1	1	0	0	0	0
<i>Utformning av hemgångsråd</i>	3	1	1	0	0	0	0
<i>Hemgång av rehabiliteringspatient</i>	3	1	1	0	0	0	0
<i>Rehabiliteringsuppföljning</i>	3	1	1	0	0	0	0

4.1.4. Vidareutbildning och rehabiliteringsmetoder

Efter att respondenterna hade fått besvara vem som ansvarade för vilket område i rehabiliteringsarbetet på deras arbetsplats fick de besvara frågan om de hade någon vidareutbildning inom rehabilitering. Av de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade sju personer att de hade vidareutbildning inom rehabilitering. Sjuttionio personer svarade att de inte hade någon vidareutbildning inom rehabilitering.

Av de fem personer som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade eller delvis arbetade med rehabilitering svarade två personer att de hade vidareutbildning inom rehabilitering. Tre personer svarade att de inte hade någon vidareutbildning inom rehabilitering.

Efter denna fråga fick respondenterna besvara frågor om hur de själva arbetade med rehabilitering på sin avdelning.

Nedan följer svaren från de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats:

Poliklinikavdelning

Av de tre personer som arbetade med rehabilitering på poliklinik svarade samtliga att rehabiliteringsarbetet de utförde på poliklinik var ståträning och ROM samt att visa djurägare övningar. Två personer svarade att de utförde kylterapi, gåträning, vattentrask, ljusbehandling, utvärderade patienter samt utformade rehabiliteringsprotokoll. En person svarade att de utförde massage, stretching, terapeutiska övningar samt utformade hemgångsråd på sin poliklinikavdelning. (se figur 5).

Operationsavdelning

Av de fyra personer som arbetade med rehabilitering på operationsavdelning svarade samtliga att det rehabiliteringsarbete som de utförde på operationsavdelningen var kylterapi och ROM. Tre personer svarade att de utförde ståträning, två personer svarade att de utförde massage, utvärderar patienten samt visar djurägaren övningar. En person svarade att de utförde stretching och mobilisering på operationsavdelningen som de arbetade på (se figur 5).

Akutmottagning

Av de tre personer som arbetade med rehabilitering på akutmottagning svarade samtliga att det rehabiliteringsarbete som de utförde på akutmottagningen var ståträning, massage, kylterapi, gåträning, ROM och stretching. Två personer svarade att de visade djurägaren övningar på akutmottagningen som de arbetade på. En person svarade att de utförde värmeterapi, vattentrask, simning, ljusbehandling, vibrationsplatta samt utvärderade patienter (se figur 5).

Intensivvårdsavdelning

Av de fyra personer som arbetade med rehabilitering på intensivvårdsavdelning svarade samtliga att det rehabiliteringsarbete som de utförde på intensivvårdsavdelningen var ståträning, massage och ROM. Tre personer svarade

att de utförde kylterapi, gåträning. En person svarade att hen utförde stretching, vattentrask, simning samt visade djurägare övningar (se figur 5).

Stationärvårdsavdelning

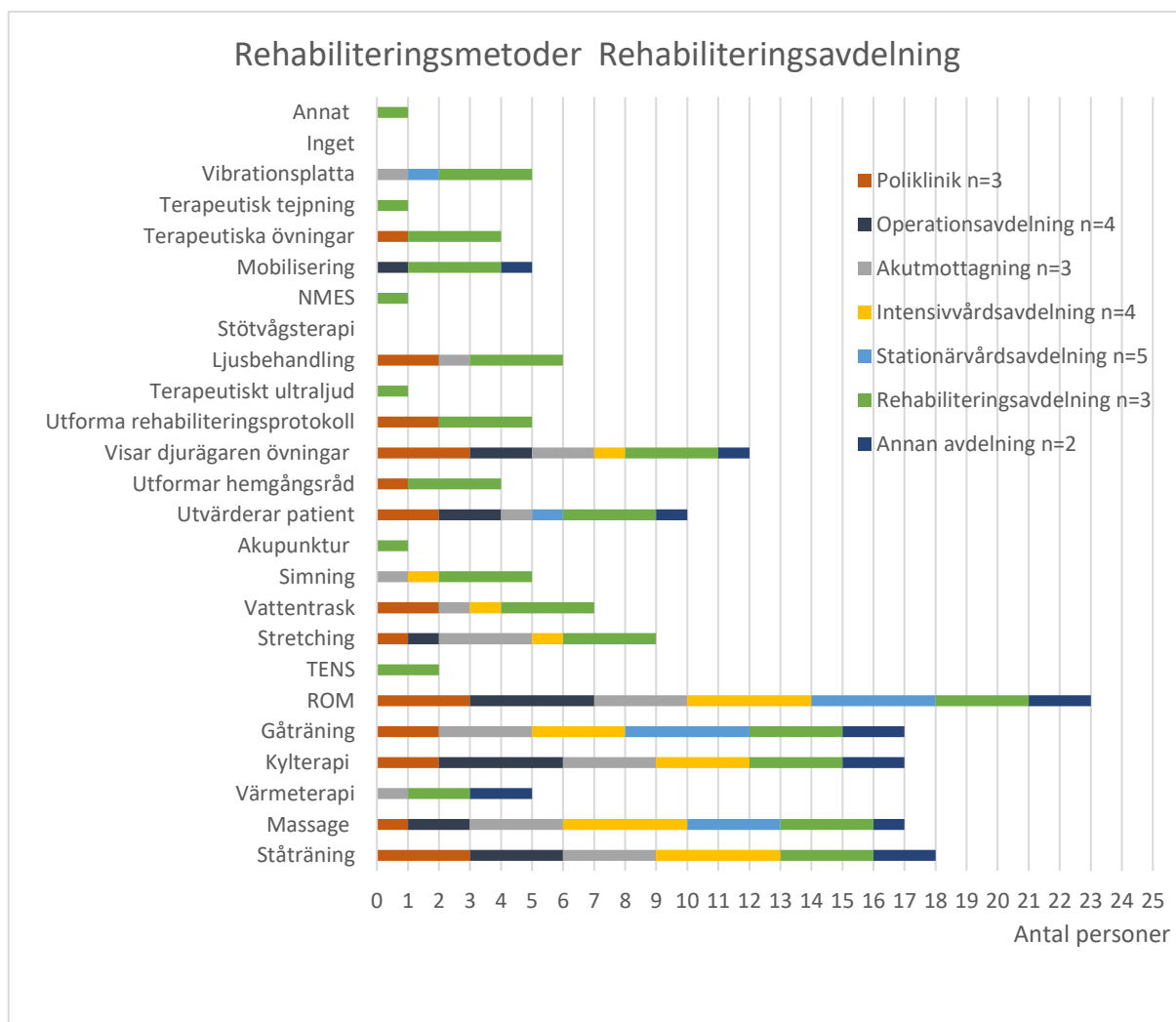
Av de fem personer som arbetade med rehabilitering på stationärvårdsavdelning svarade samtliga att de utförde ståträning på stationärvårdsavdelningen som de arbetade på. Fyra personer svarade att de utförde gåträning och ROM. Tre personer svarade att de utförde massage. En person svarade att hen använde sig av vibrationsplatta samt utvärderade patienten på stationärvårdsavdelningen som hen arbetade på (se figur 5).

Rehabiliteringsavdelning

Av de tre personer som arbetade med rehabilitering på rehabiliteringsavdelning svarade samtliga att de utförde ståträning, massage, kylterapi, gåträning, ROM, stretching, vattentrask, simning, ljusbehandling, mobilisering, terapeutiska övningar, vibrationsplatta, visade djurägaren övningar, utvärderade patienter, utformade hemgångsråd samt utformade rehabiliteringsprotokoll på rehabiliteringsavdelningen som de arbetade på. Två personer svarade att de utförde värmeterapi och TENS. En person svarade att hen utförde akupunktur, terapeutiskt ultraljud, NMES, terapeutisk tejpning samt annat där hen beskrev att hen utförde "elektroterapi som ej är TENS/NMES (se figur 5).

Annan avdelning

Av de två personer som arbetade med rehabilitering på annan avdelning än ovanstående svarade båda respondenterna att de utförde ståträning, värmeterapi, kylterapi, gåträning samt ROM. En person svarade att hen utförde massage, mobilisering, utvärderade patienter samt visade djurägare övningar (se figur 5).



Figur 5. Sammanställning över vad respondenterna utför för rehabiliteringsarbete på de olika avdelningarna på kliniker med rehabiliteringsavdelning. Färgerna representerar de olika avdelningarna som respondenterna huvudsakligen arbetar vid.

Nedan följer svaren från de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats:

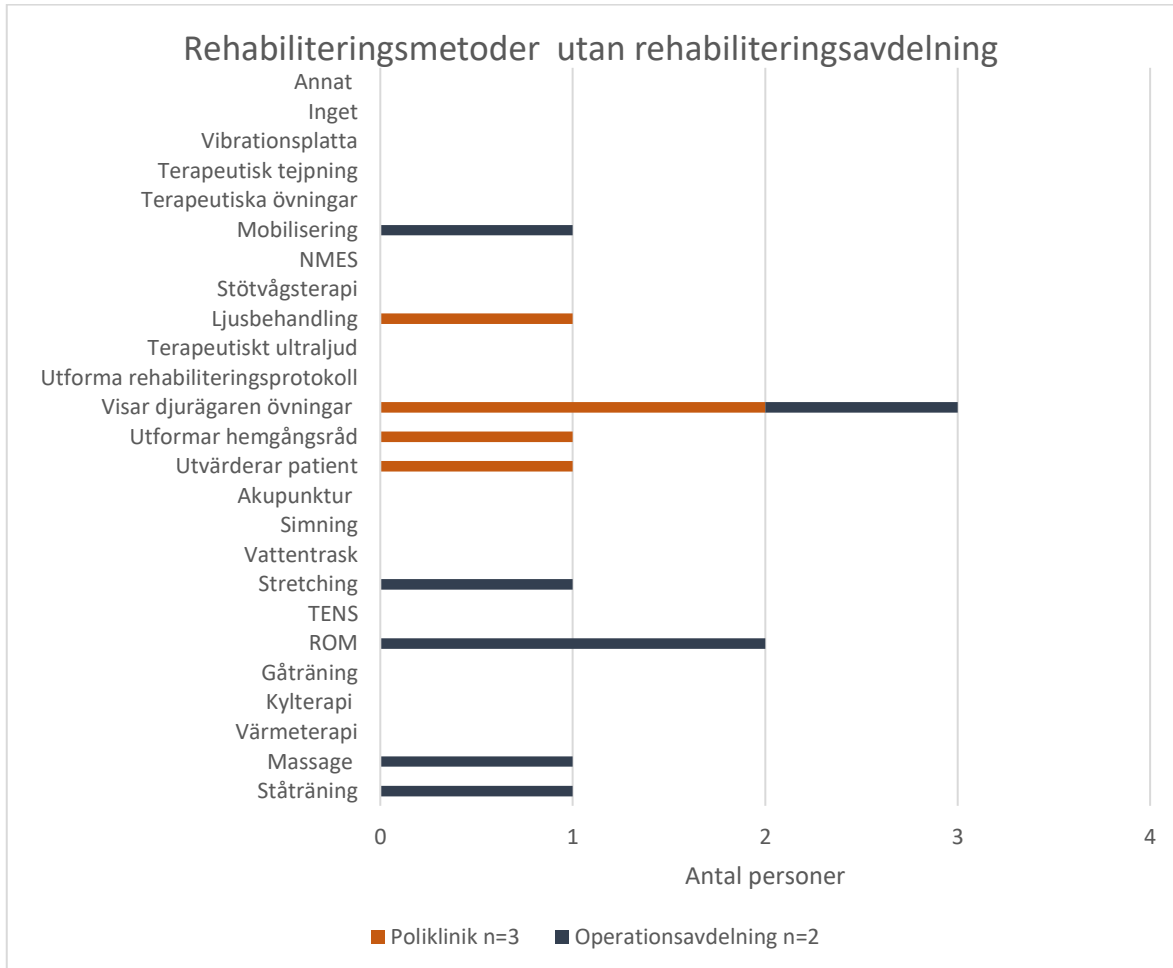
Poliklinikavdelning

Av de tre personer som arbetade med rehabilitering på poliklinik svarade en person att hen utförde ljusbehandling samt utvärderade patienten och utformade hemgångsråd. Två personer svarade att de visade djurägaren övningar (se figur 6).

Operationsavdelning

Av de två personer som arbetade med rehabilitering på operationsavdelning svarade en person att hen utförde ståträning, massage, stretching, mobilisering samt visade djurägare övningar. Båda respondenterna svarade att de utförde ROM (se figur 6).

Inga respondenter i denna grupp arbetade med rehabilitering på akutmottagning, intensivvårdsavdelning, stationärvårdsavdelning, rehabiliteringsavdelning eller annan avdelning.

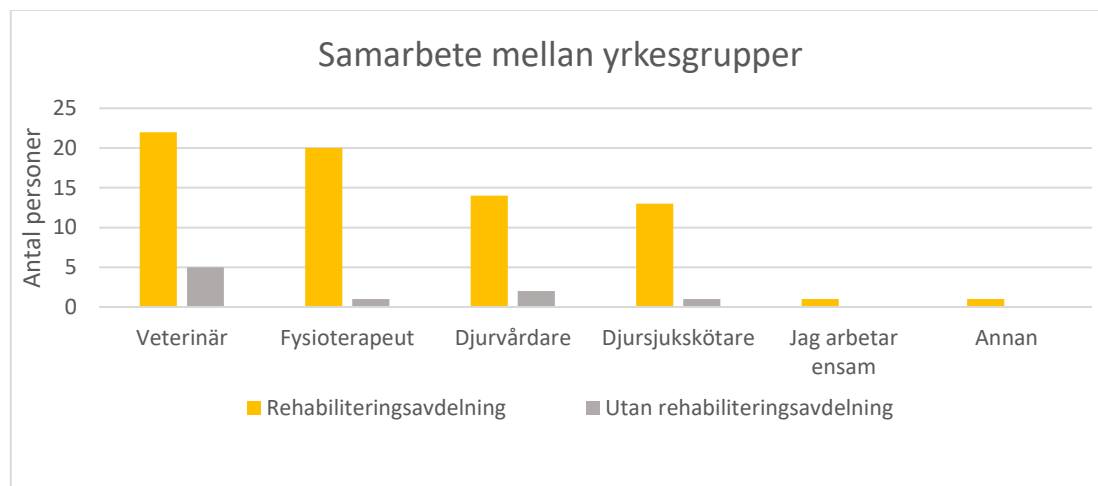


Figur 6. Sammanställning över vad respondenterna utför för rehabiliteringsarbete på de olika avdelningarna på kliniker som inte hade en rehabiliteringsavdelning. Färgerna representerar de olika avdelningarna som respondenterna huvudsakligen arbetar vid.

4.1.5. Samarbete och kunskaper

Efter att respondenterna hade fått beskriva hur de arbetade med rehabilitering på sin avdelning fick de svara på vilka yrkesgrupper som de samarbetade med inom rehabilitering. Av de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade majoriteten att de samarbetade med veterinär och fysioterapeut. Flertalet respondenter samarbetade även med djurvårdare och andra djursjukskötare. En liten andel respondenter svarade att de arbetade ensam eller med annan yrkesgrupp och angav då svaret friskvårdskonsulent (se figur 7).

Av de fem personer som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade samtliga att de samarbetade med veterinär. En person svarade att hen samarbetade med fysioterapeut. Två personer svarade att de samarbetade med djurvårdare. En person svarade att hen samarbetar med andra djursjukskötare (se figur 7).



Figur 7. Sammanställning över vilka yrkesgrupper respondenterna samarbetar med inom rehabiliteringsarbetet på kliniker med rehabiliteringsavdelning kontra utan rehabiliteringsavdelning.

Respondenterna fick sedan svara på om de ansåg att de hade tillräckligt med kunskaper för att utföra rehabiliteringsarbetet som de utför idag. Av de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade 16 personer ja. Tre personer svarade nej och fem personer svarade delvis.

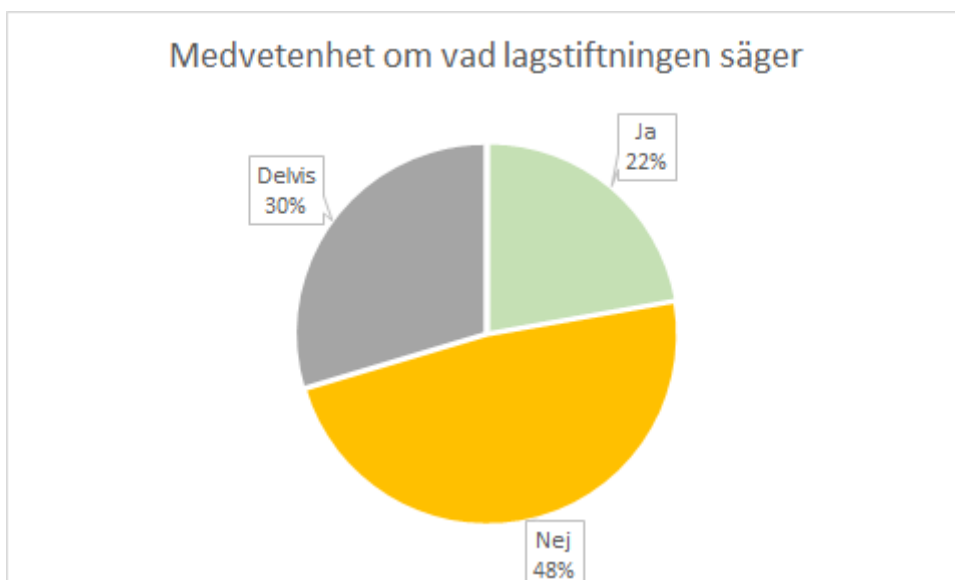
Av de fem personer som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade två personer ja. Två personer svarade nej och en person svarade delvis.

Efter denna fråga fick respondenterna en öppen fråga där de svarade på vad de ansåg att de behövde få mer kunskaper om. Av de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering berörde svaren områdena behandlingsmetoder, kunskap om vävnadsläkning och belastning samt generella kunskaper inom ämnet. Av de fem personer som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade respondenterna: "Hemmaträning", "Fördjupning biomekanik mm", "Allt" samt "Jobbar inte så mycket med rehab just nu."

Respondenterna fick sedan ytterligare en öppen fråga där de fick svara på vad de anser att man behöver kunna som djursjukskötare för att arbeta med rehabilitering på sin arbetsplats. Av de 24 djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering berörde svaren områdena anatomi, fysiologi, läkningsprocesser, skador inom hundsport, smärtbedömning, behandlingsmetoder samt inneha vidareutbildning inom rehabilitering. Av de fem personer som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som arbetade med eller delvis arbetade med rehabilitering svarade respondenterna: “eget intresse”, “Anatomi och fysiologi, basic ortopedi, fysioterapeutiska behandlingsmetoder, farmakologi, etologi, viss mån psykologi, nutrition”, “Fysiologi mm.” samt “Gedigna kunskaper om rörelseapparaten samt hur man lägger upp en rehabplan för den vanligaste typen av skador.”.

4.1.6. Lagstiftning

I enkätens sista fråga fick respondenterna svara på om de var medvetna om vad man som legitimerad djursjukskötare får och inte får göra inom rehabilitering rent juridiskt. Denna fråga besvarades av alla respondenter som hade svarat att det var legitimerade djursjukskötare på enkätens första fråga. Av de 108 legitimerade djursjukskötare som deltog i enkäten svarade majoriteten att de inte var medvetna om vilket rehabiliteringsarbete de får utföra rent juridiskt. Det var 24 personer som svarade ja och 32 personer svarade delvis.



Figur 8. Sammanställning över hur respondenterna anser att de är medvetna om vad de får göra rent juridiskt inom rehabiliteringsarbetet.

4.2. Litteraturreultat angående lagstiftning

Inom rehabiliteringsarbetet får en legitimerad djursjukskötare, enligt Jordbruksverket, “Utföra och utvärdera enklare utvärderings- och behandlingsmetoder inom rehabilitering”.

Enligt Jordbruksverket ska en legitimerad djursjukskötare arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet samt ska kunna arbeta självständigt. För att få utföra diverse olika behandlingar krävs det att en legitimerad djursjukskötare både har en formell och reell kompetens. Den formella kompetensen innebär att djursjukskötare har den formella kompetens som utbildningen ger, det vill säga en legitimation, medan den reella kompetensen innebär den praktiska kunskapen och förmågan att självständigt utföra behandlingar på ett säkert sätt (Jordbruksverket 2018).

5. Diskussion

5.1. Metoddiskussion

Det har varit en del svårigheter att hitta litteratur inom området och det finns väldigt få studier gjorda kring ämnet. Därför valdes det att ta med vetenskapliga artiklar kring ämnet och komplettera med de fåtal humanstudier som fanns inom området för att få ett underlag att diskutera kring enkätundersökningens resultat.

Enkäten utformades på sådant sätt att frågorna hade ett flertal olika svarsalternativ som respondenterna kunde välja mellan. Beroende på hur respondenterna besvarade enkätens frågor fördelades de in i olika grupper och fick besvara olika typer av frågor. Anledningen till att enkäten utformades på detta sätt var för att kunna besvara frågeställningarna på ett så utförligt sätt som möjligt. Att exempelvis dela in respondenterna efter vilken avdelning de arbetade på skapade en möjlighet att utläsa hur rehabiliteringsarbetet såg ut på de olika avdelningarna och hur det skiljde sig åt. Dock ledde denna uppdelning till att antalet respondenter i de olika grupperingarna minskade avsevärt vilket skapade vissa problem när resultaten skulle tolkas. Vissa grupper kunde bestå av endast ett fåtal respondenter och detta skapade svårigheter i att dra slutsatser kring dessa frågor. Ett alternativ hade därför varit att utforma enkäten med ett mindre antal grupperingar då en större population hade kunnat resultera i mer tillförlitliga slutsatser.

Respondenterna fick även besvara hur de arbetade med rehabilitering på den specifika avdelning som de arbetade på. Här var det framförallt två avdelningar som utmärkte sig i resultatdelen och som skapade lite frågetecken. I resultatdelen kan man utläsa att av de tre personer som arbetade med rehabilitering på akutmottagningen svarade en respondent att hen utförde värmeterapi, vattentrask, simning, ljusbehandling, vibrationsplatta samt utvärderade patienter. Här finns det en stor misstanke om en eventuell felkälla då det är orimligt att anta att en akut sjuk patient som besöker en akutmottagning får utföra rehabilitering i form av exempelvis simning eller vattentrask. I resultatdelen kan man även utläsa att av de

fyra personer som arbetade med rehabilitering på intensivvårdsavdelning svarade en person att hen utförde stretching, vattentrask, simning samt visade djurägare övningar. Även här är det orimligt att anta att en patient som är så pass dålig att den befinner sig på en intensivvårdsavdelning skulle utföra rehabilitering i form av exempelvis simning eller vattentrask. Det är rimligt att anta att det uppstått någon form av missförstånd. En eventuell förklaring till dessa svar skulle kunna vara att de respondenter som svarat på dessa frågor arbetade på en akutmottagning och en intensivvårdsavdelning men att de utöver detta även arbetade med rehabilitering på en annan avdelning en viss del av sin arbetstid. Respondenterna fick endast besvara vilken avdelning de arbetade på samt hur de arbetade med rehabilitering. Här finns en öppning för missförstånd då djursjukskötaren som besvarade denna fråga kanske arbetar på en akutmottagning eller intensivvårdsavdelning men att hen kanske även utför någon form av rehabiliteringsarbete på en annan avdelning på sin arbetsplats.

I enkäten ställdes även en fråga hur länge respondenten arbetat som legitimerad djursjukskötare, där svarsalternativen var från under fem år upp till över 20 år. Detta kan ha lett till missvisande resultat eftersom legitimationsyrket djursjukskötare uppkom år 2009 i samband med djursjukskötarprogrammets uppkomst. Innan programmet infördes titulerade man sig som djursjukvårdare och gick en ett- eller tvåårig utbildning. Dessa personer kunde söka legitimation till och med år 2011. Det gick även att söka legitimation om personen inte hade någon utbildning men hade jobbat som djursjukvårdare i sex år genom att utföra ett teoretiskt och praktiskt prov till och med år 2014. Det hade därför kunnat vara av intresse att veta hur respondenten fått sin legitimation och hur arbetet med rehabilitering ser ut beroende på det.

Bortsett från enkätens utformning kan det även vara av intresse att reflektera över hur enkäten distribuerades och vilken eventuell inverkan detta kan ha haft på urval och svarsfrekvens. Som beskrivits i resultatdelen ovan distribuerades enkäten ut till djursjukhus och djurkliniker i Sverige via mejl. De flesta mejladresser gick till djurkliniken eller djursjukhusets reception och fördelades där sedan vidare av receptionisterna till de legitimerade djursjukskötarna på arbetsplatsen. Här fanns tydliga skillnader mellan arbetsplatserna då vissa receptionister lade ner tid på att distribuera vidare enkäten medan vissa svarade att de inte hade tid eller möjlighet till detta. Receptionisternas roll var således relativt avgörande i denna enkätundersökning då det var dem som valde om de ville förmedla enkäten vidare eller inte. I de fall då stora djursjukhus valde att inte distribuera enkäten vidare kan detta möjligtvis resultera i att antalet djursjukskötare minskade avsevärt då många inte fick möjlighet att besvara enkäten.

5.2. Resultatdiskussion

Syftet med denna kandidatuppsats var att undersöka hur djursjukskötare i Sverige arbetade med rehabilitering av smådjur på olika djursjukhus och djurkliniker i Sverige, vilka kunskaper de ansåg krävdes samt hur arbetet med rehabilitering är reglerat juridiskt för en djursjukskötare.

Oavsett om djursjukhuset eller djurkliniken hade en rehabiliteringsavdelning eller inte arbetade majoriteten av djursjukskötarna inte med rehabilitering. De djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats hade en större variation i sitt rehabiliteringsarbete jämfört med de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning. Viktigt att beakta är dock att gruppen utan rehabiliteringsavdelning hade ett fåtal respondenter. Djursjukskötarna som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats arbetade framförallt med ROM-träning, ståträning, gåträning, kylterapi och massage. De djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats arbetade framförallt med att utföra ljusbehandling, visa djurägare övningar, utforma hemgångsråd och utvärdera patienter. De kunskaper som djursjukskötarna ansåg krävdes för att arbeta med rehabilitering var framförallt kunskaper inom anatomi, fysiologi, läkningsprocesser, skador inom hundsport, smärtbedömning och behandlingsmetoder. För att en djursjukskötare ska få arbeta med rehabilitering krävs en formell och reell kompetens där djursjukskötaren arbetar utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Hur rollerna ser ut inom det veterinärmedicinska teamet samt vilka ansvarsområden olika yrkesgrupper bör ha inom rehabilitering är något som Sharp (2008) diskuterar. Han hävdar att veterinärens roll är att utvärdera och diagnostisera patienten samt att medicinera djuret eller att utföra kirurgisk behandling. Djursjukskötarens roll är istället att utvärdera patienten och lägga upp en vårdplan med de vårdbehov som patienten kräver och fysioterapeutens roll är att utvärdera djurets fysiska funktion och skapa en rehabiliteringsbehandling. Viktigt att ta hänsyn till är dock att Brian Sharp är en fysioterapeut som är verksam i Storbritannien och påverkas därmed av deras lagstiftning och rutiner. Artikeln är även äldre vilket innebär att innehållet inte är uppdaterat. Rehabilitering är ett ämne som ständigt utvecklas och mycket har hänt sedan år 2008.

I denna enkätundersökning fick respondenterna besvara vilka ansvarsområden de olika yrkesgrupperna hade inom rehabilitering på deras arbetsplats och här finns vissa tydliga skillnader mellan denna studies resultat och artikeln av Sharp (2008). Av de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats uppgav majoriteten av respondenterna att det var veterinären som ansvarade för att

ställa medicinsk och kirurgisk diagnos, utföra medicinsk och kirurgisk behandling, ställa funktionsdiagnos, utföra funktionsundersökning samt att utforma hemgångsråd. Fysioterapeuten ansvarade i stället för utformning av patientens rehabiliteringsprotokoll, patientens rehabiliteringsbehandling, hemgång av rehabiliteringspatienten samt uppföljning. Av de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats uppgav majoriteten av respondenterna att det var veterinären som ansvarade för alla ansvarsområden såsom medicinsk och kirurgisk diagnos, utföra medicinsk och kirurgisk behandling, ställa funktionsdiagnos, utföra funktionsundersökning, utforma rehabiliteringsprotokoll, rehabiliteringsbehandling och hemgångsråd samt ansvara för hemgång och uppföljning av patienten. Denna studie visar således att det mestadels är veterinären som ansvarar för rehabiliteringsarbetet på djurkliniker eller djursjukhus som inte har en rehabiliteringsavdelning. Detta skiljer sig en hel del mot hur Sharp (2008) resonerar då han påstår att för att uppnå bästa möjliga resultat inom rehabilitering av djur så bör alla medlemmar i det veterinärmedicinska teamet vara involverade och samarbeta med varandra. Han hävdar att varje yrkesgrupp har en specifik erfarenhet och utbildning som de kan bidra med. Sharp (2008) anser även att en kvalificerad fysioterapeut alltid bör vara delaktig vid rehabiliteringsarbete med smådjur. Han hävdar dock att djursjukskötare och andra yrkesgrupper som gått en viss utbildning eller kurs hos en fysioterapeut kan utföra enklare sjukgymnastik i sitt dagliga arbete. Även Marcellin-Little et al. (2005) diskuterar i sin artikel djursjukskötarens roll inom rehabilitering och betonar att djursjukskötare kan öka sina kunskaper inom rehabilitering med hjälp av vidareutbildning genom diverse kurser och universitetsutbildningar. Huruvida de veterinärer som ansvarade för hela rehabiliteringsarbetet på sin arbetsplats är utbildade inom rehabilitering eller inte är ovisst.

Utöver ansvarsområden inom olika yrkesgrupper anser Sharp (2008) att en del typer av rehabiliteringsarbete kan utföras av djursjukskötare och veterinärer som inte är specialiserade inom rehabilitering medan andra typer av rehabiliteringsarbete bör utföras av en kvalificerad fysioterapeut. Det rehabiliteringsarbete som han anser kan utföras av djursjukskötare och veterinärer som inte är specialiserade inom rehabilitering är stretching, massage, värmeterapi, kylterapi, ROM, terapeutiska övningar samt hydroterapi. Det rehabiliteringsarbete som han hävdar bör utföras av en kvalificerad fysioterapeut är allt som beskrivits ovan samt mobilisering, manipulation, NMES, TENS, laserterapi, terapeutiskt ultraljud samt utformning av avancerade rehabiliteringsprotokoll som innefattar terapeutiska övningar. Även Marcellin-Little et al. (2005) diskuterar i sin artikel djursjukskötarens roll inom rehabilitering och hävdar att djursjukskötare kan utföra enklare rehabiliteringsåtgärder samt utvärdera smärtstatus, hur väl djuret utför terapeutiska övningar, förändringar i belastning, ledstabilitet samt hur djuret verkar må under

vistelsen på kliniken. Vad som innefattar "enklare rehabiliteringsåtgärder" definieras inte i artikeln.

Även här kan det vara av intresse att jämföra artiklarna av Sharp (2008) och Marcellin-Little et al. (2005) med resultatet av denna enkätundersökning. De djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats utförde rehabiliteringsarbete i form av ståträning, gåträning, ROM-träning, kylterapi, värmeterapi, massage, stretching, vattentrask, simning, ljusbehandling, vibrationsplatta, mobilisering, akupunktur, terapeutiskt ultraljud, terapeutiskt tejpning, terapeutiska övningar, TENS, NMES och övrig elektroterapi. Detta skiljde sig avsevärt från de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och som endast utförde ljusbehandling, ståträning, massage, stretching, mobilisering och ROM-träning, men som nämnts tidigare är det viktigt att beakta att denna grupp endast hade ett fåtal respondenter. Här finns tydliga skillnader mellan Sharp (2008) och denna enkätundersökning då många av djursjukskötarna utförde arbete som Sharp (2008) hävdar endast bör utföras av en kvalificerad fysioterapeut. Dock vet vi inte om de djursjukskötare som utför detta arbete har någon vidareutbildning inom rehabilitering eller om de har läst de kurser som Sharp (2008) förespråkar. En eventuell möjlighet skulle exempelvis kunna vara att vissa av respondenterna som svarar är både djursjukskötare och legitimerade fysioterapeuter. Vikten av vidareutbildning framhåller även Dowswell et al. (1999) som hävdar att det inom humansjukvården finns argument för att sjuksköterskor behöver ha vidareutbildning inom rehabilitering för att kunna utföra sina rehabiliteringsuppgifter på ett fullgott sätt. Inom humansjukvården finns dock väldigt lite forskning om vidareutbildning hos sjuksköterskor inom ämnet rehabilitering (Dowswell et al. 1999).

Respondenterna i denna enkätundersökning fick besvara en öppen fråga om vad de anser att man som djursjukskötare behöver kunna för att arbeta med rehabilitering på deras arbetsplats. Hos de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats berörde svaren områdena anatomi, fysiologi, läkningsprocesser, skador inom hundsport, smärtbedömning, behandlingsmetoder samt inneha vidareutbildning inom rehabilitering. Hos de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade respondenterna: "eget intresse", "Anatomi och fysiologi, basic ortopedi, fysioterapeutiska behandlingsmetoder, farmakologi, etologi, viss mån psykologi, nutrition", "Fysiologi mm." samt "Gedigna kunskaper om rörelseapparaten samt hur man lägger upp en rehabplan för den vanligaste typen av skador.". Vad som anses vara viktiga kunskaper att inneha vid rehabilitering diskuteras i ett flertal artiklar. Marcellin-Little et al. (2005) hävdar exempelvis i sin artikel att kunskaper som är viktigt för rehabilitering hos djur är kunskaper om anatomi och fysiologi, smärthantering, sårläggning,

vävnadsläkning, patofysiologi av neurologiska och ortopediska skador och sjukdomar. I artikeln nämns det även att kunskaper om nutrition, rehabiliteringsmetoder, terapeutiska övningar, rörelsemönster och funktionell undersökning är kunskaper som är viktiga för rehabilitering inom djuromvårdnad. Marcellin-Little et al. (2005) anser även att medvetenhet om djurets allmänna hälsa och fysiska begränsningar är något som är viktigt för personal som arbetar med rehabilitering. Weigel et al. (2005) framhäver istället i sin artikel vikten av att ha kunskap om hur friska hundar kontra de med ortopediska sjukdomstillstånd belastar sin kropp. Artikeln beskriver även hur kunskaper om ledytor och ledrörlighet är nödvändigt för att kunna utföra ROM och mobilisering på ett korrekt sätt. Utöver detta framhävs även vikten av att ha kunskaper om hur positionering och kroppshållning utvecklas vid rehabilitering. Denna kunskap är enligt artikeln, nödvändig för att kunna avgöra vilken påverkan och effektivitet terapeutiska övningar har på patienten. Artikeln hävdar även att kunskap om biomekanik kopplat till muskuloskeletala vävnader och till rörelse samt kunskap om vävnadsläkning och vävnadsåterhämtning är avgörande för patientens rehabiliteringsprogram. Vikten av att inneha kunskaper om vävnadsläkning är något som även framhålls av Doyle (2004) som i sin artikel betonar att kunskap om vävnadsläkning är avgörande för att kunna tillföra optimal belastning beroende på vilket stadie skadan är i. Det uppmärksammas även av Davidson et al. (2005) som i sin artikel beskriver vikten av att ha kunskap om hur vävnad läker, läkningens olika stadier samt styrkan på vävnaden. Detta eftersom vävnaden bör belastas för optimal läkning men inte får utsättas för allt för hög belastning. Davidson et.al (2005) betonar även i sin artikel vikten av att förstå hur ortopediska tillstånd behandlas medicinskt och kirurgiskt för att kunna utveckla en rehabiliteringsplan som är optimal för patienten. Artikeln framhäver därefter vikten av att utvärdera patienten kontinuerligt för att kunna göra justeringar av rehabiliteringsplanen beroende på om komplikationer uppstår eller om patienten förbättras.

Long et al. (2002) framhäver i en artikel vikten av att sjuksköterskor inom humanvården har rätt kompetens och kunskap för att kunna arbeta effektivt med rehabilitering. Det framgår i artikeln, utifrån en bredare kvalitativ undersökning, att det saknas kunskap och kompetens hos sjuksköterskor som arbetar med rehabilitering. Artikeln menar på att avsaknaden av tillräckliga kliniska färdigheter och kunskaper inom rehabilitering gör att det finns ett större behov av just fokus på rehabilitering i utbildningar. Det är dock viktigt att ha i åtanke att artikeln är äldre och utbildningar kan ha utvecklats sedan artikeln skrevs. I denna enkätundersökning fick respondenterna besvara frågan om de ansåg att de hade tillräckligt med kunskaper för att utföra det rehabiliteringsarbete som de utförde idag. Här kunde man se en viss skillnad mellan de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats och de som inte hade en

rehabiliteringsavdelning. Av de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade majoriteten av respondenterna ja på denna fråga. Av de fem djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade två personer ja, två personer svarade nej och en person svarade delvis på denna fråga. En möjlig anledning till detta skulle kunna vara att djursjukskötare som har en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats känner sig säkrare på sin roll inom rehabilitering till skillnad mot djursjukskötare som inte har en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats. Med tanke på de låga antalet respondenter hos de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats är det dock svårt att dra några generella slutsatser av detta resultat och fler studier med större antal respondenter hade behövts inom detta område. Long et al. (2003) skriver i sin fallstudie om sjuksköterskors roll inom rehabilitering. I studien framkommer det att sjuksköterskor känner sig förvirrade och osäkra på i vilken utsträckning de har en roll inom rehabilitering och hur mycket de bidrog inom rehabilitering, även om deras uppfattning skiljde sig åt. Sjuksköterskorna som arbetade med akuta tillstånd kände att de inte alltid var medvetna om vad deras potentiella eller faktiska roll inom rehabiliteringen var medan andra sjuksköterskor integrerade rehabilitering i sitt omvårdnadsarbete. Det fanns även sjuksköterskor som arbetade på en rehabiliteringsavdelning och som upplevde att de var "rehabiliteringssjuksköterskor". Studien visade även att sjuksköterskan såg sin roll mer som en samordnare av rehabilitering, snarare än delaktig i den.

Respondenterna i denna enkätundersökning fick besvara ytterligare en öppen fråga gällande vad de ansåg att de behövde få mer kunskaper om. Hos de djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats berörde svaren områdena behandlingsmetoder, kunskap om vävnadsläkning och belastning samt generella kunskaper inom ämnet. Av de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats svarade respondenterna "Hemmaträning", "Fördjupning biomekanik mm", "Allt." samt "Jobbar inte så mycket med rehab just nu.". Vad djursjukskötare behöver få mer kunskaper om kan med största sannolikhet skilja sig åt beroende på djursjukskötarens arbetsplats och arbetsuppgifter. Booth et al. (2001) skriver i sin studie om strokepatienter inom humanvården att sjuksköterskor behöver få mer kunskaper om normala rörelser. Enligt studien är det mycket svårt för sjuksköterskor att ge instruktioner och underlätta rörelse för sina patienter om kunskapen inte finns. Vidare betonas det att det kommer vara mycket svårt för sjuksköterskor att veta när de bara ska övervaka kontra när de ska ingripa för att hjälpa patienten utan denna kunskap. Även om denna studie berör strokepatienter i humanvården kan vissa paralleller dras till djursjukskötarens arbete med rehabilitering. Precis som sjuksköterskan arbetar djursjukskötaren mycket med att underlätta rörelse och sjuksköterskans roll att ge

instruktioner till patienten skulle för djursjukskötaren kunna jämföras med att ge instruktioner till djurägaren. Precis som för en sjuksköterska kan alltså kunskaper om normala rörelser vara väsentligt för djursjukskötarens rehabiliteringsarbete. Utöver detta finns även andra delar som anses vara av största vikt för att som djursjukskötare arbeta med rehabilitering. Vine (2020) nämner i sin artikel hur viktigt det som djursjukskötare är att förstå varför ett visst tillvägagångssätt används inom rehabilitering och om metoderna faktiskt hjälper patienten att återhämta sig eller inte. Henderson et al. (2015) betonar även vikten av att använda sin vetenskapliga kunskap i kombination med så kallat "kliniskt sunt förnuft" i sitt arbete.

Det har nu diskuterats mycket kring vilka kunskaper som krävs för att som djursjukskötare arbeta med rehabilitering samt vilket arbete legitimerade djursjukskötare utför inom rehabilitering. En annan viktig aspekt att ta upp är även vad en djursjukskötare faktiskt får och inte får arbeta med inom rehabilitering. I denna enkätundersökning fick respondenterna besvara frågan om de var medvetna om vad legitimerade djursjukskötare får göra inom rehabilitering rent juridiskt. Hela 48 % av djursjukskötarna svarade nej på denna fråga och endast 22 % av respondenterna svarade ja. Dessa siffror är inte överraskande med tanke på att Jordbruksverkets föreskrifter är "medvetet luddiga i kanten" som beskrivs nedan. Det finns dock en potentiell problematik i detta då det uppstår en oklarhet i vilket rehabiliteringsarbete som får och inte får utföras. Enligt Jordbruksverkets föreskrifter får en legitimerad djursjukskötare "utföra och utvärdera enklare utvärderings- och behandlingsmetoder inom rehabilitering". Vad som definieras som "enklare utvärderings- och behandlingsmetoder" är ytterst oklart. I denna enkätundersökning utförde djursjukskötare behandlingsmetoder som ståträning, gåträning, ROM, kylterapi, värmeterapi, massage, stretching, vattentrask, simning, ljusbehandling, vibrationsplatta, mobilisering, akupunktur, terapeutiskt ultraljud, terapeutiskt tejpning, terapeutiska övningar, TENS, NMES och övrig elektroterapi. Huruvida detta definieras som "enklare behandlingsmetoder" eller inte är väldigt svårt att svara på. Jordbruksverket beskriver själva att lagstiftningen är "medvetet luddig i kanten" och hävdar att "en flexibel och målinriktad lagstiftning ger en ökad flexibilitet för djurhållare och djurhälsopersonal att agera". De betonar dock vikten av att som djursjukskötare arbeta utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet samt skyldigheten att endast utföra rehabiliteringsarbete som du har både reell och formell kompetens att utföra. Hur detta är reglerat kan dock skilja sig mycket mellan olika länder. Sharp (2008) beskriver exempelvis att i Storbritannien är utövandet av sjukgymnastik inte reglerat i lag vilket innebär att det är veterinärens ansvar att försäkra sig om att individen som utför rehabiliteringsarbetet är kompetent nog.

6. Slutsats

I denna enkätundersökning framkom det att majoriteten av djursjukskötarna inte arbetade med rehabilitering. Det framkom även att djursjukskötare som hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats i större utsträckning arbetade med rehabilitering än de djursjukskötare som inte hade en rehabiliteringsavdelning på sin arbetsplats. Rehabiliteringsarbetet som djursjukskötarna utförde skiljde sig till viss del beroende på om det fanns en rehabiliteringsavdelning eller inte på arbetsplatsen och vilken avdelning personen arbetade på. Vilka kunskaper som djursjukskötarna ansågs krävas för att arbeta med rehabilitering av smådjur var varierande men berörde framförallt områdena anatomi, fysiologi, läkningsprocesser, skador inom hundsport, smärtbedömning och behandlingsmetoder. Det framkom även i enkäten att ungefär hälften av respondenterna inte var medvetna om vad de fick utföra för rehabiliteringsarbete där lagstiftningen säger att en djursjukskötare får utföra enklare behandlings- och utvärderingsmetoder inom rehabilitering.

Det är tydligt att fler studier behöver genomföras för att få mer kunskaper om djursjukskötarens roll inom rehabilitering. Ytterligare forskning med fokus på djursjukskötarens roll inom rehabilitering är önskvärd, där det även hade varit intressant att jämföra det resultat man får i Sverige med andra länder. Även studier kring vilka rehabiliteringsmetoder som djursjukskötare använder sig av i Sverige jämfört med andra länder hade varit intressant att ta del av.

Referenser

- Anicura(u.å). Water treadmill. <https://www.anicura.se/vara-tjanster/water-treadmill--vattentrask/> [2021-03-25]
- Booth, J., Davidson, I., Winstanley, J. & Waters, K. (2001). Observing washing and dressing of stroke patients: nursing intervention compared with occupational therapists. What is the difference? *Journal of Advanced Nursing*, 33 (1), 98–105. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2001.01642.x>
- Buchner, H.H.F., Zimmer, L., Haase, L., Perrier, J. & Peham, C. (2017). Effects of Whole Body Vibration on the Horse: Actual Vibration, Muscle Activity, and Warm-up Effect. *Journal of Equine Veterinary Science*, 51, 54–60. <https://doi.org/10.1016/j.jevs.2016.12.005>
- Connell, L. & Monk, M. (2010). Small animal post-operative orthopaedic rehabilitation. *The Veterinary Nurse*, 1 (1), 12–21. <https://doi.org/10.12968/vetn.2010.1.1.12>
- Davidson, J.R., Kerwin, S.C. & Millis, D.L. (2005). Rehabilitation for the Orthopedic Patient. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 35 (6), 1357–1388. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2005.08.006>
- Dowswell, G., Forster, A., Young, J., Sheard, J., Wright, P. & Bagley, P. (1999). The development of a collaborative stroke training programme for nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 8 (6), 743–752. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2702.1999.00310.x>
- Doyle, N.D. (2004). Rehabilitation of fractures in small animals: Maximize outcomes, minimize complications. *Clinical Techniques in Small Animal Practice*, 19 (3), 180–191. <https://doi.org/10.1053/j.ctsap.2004.09.010>
- Formenton, M.R., Pereira, M.A.A. & Fantoni, D.T. (2017). Small Animal Massage Therapy: A Brief Review and Relevant Observations. *Topics in Companion Animal Medicine*, 32 (4), 139–145. <https://doi.org/10.1053/j.tcam.2017.10.001>
- Frank, L.R. & Roynard, P.F.P. (2018). Veterinary Neurologic Rehabilitation: The Rationale for a Comprehensive Approach. *Topics in Companion Animal Medicine*, 33 (2), 49–57. <https://doi.org/10.1053/j.tcam.2018.04.002>
- Gross Saunders, D. (2007). Therapeutic Exercise. *Clinical Techniques in Small Animal Practice*, 22 (4), 155–159. <https://doi.org/10.1053/j.ctsap.2007.09.003>
- Hanks, J., Levine, D. & Bockstahler, B. (2015). Physical Agent Modalities in Physical Therapy and Rehabilitation of Small Animals. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 45 (1), 29–44. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2014.09.002>
- Henderson, A.L., Latimer, C. & Millis, D.L. (2015). Rehabilitation and Physical Therapy for Selected Orthopedic Conditions in Veterinary Patients. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 45 (1), 91–121. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2014.09.006>
- Jordbruksverket (2018). Ansvar och delegering. <https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djurhalsopersonal/arbeteinomdjurenshalsoochsjukvard/ansvarochdelegering.4.510b667f12d3729f91d800039.html>[2021-03-25]

- Jordbruksverket (2019). Den formella kompetensen.
<https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djurhalsopersonal/arbeteinomdjurenshalsoochsjukvard/djursjukskotare/denformellakompetensen.4.2ba0f2f5154a31424ad3c10d.html> [2021-03-25]
- Jordbruksverket (2019). Om arbete i djurens hälso- och sjukvård.
<https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djurhalsopersonal/arbeteinomdjurenshalsoochsjukvard/omarbeteidjurenshalsoochsjukvard.4.32b12c7f12940112a7c800010341.html> [2021-03-25]
- Kaneps, A.J. (2016). Practical Rehabilitation and Physical Therapy for the General Equine Practitioner. *Veterinary Clinics of North America: Equine Practice*, 32 (1), 167–180. <https://doi.org/10.1016/j.cveq.2015.12.001>
- Lamoreaux Hesbach, A. (2007). Techniques for Objective Outcome Assessment. *Clinical Techniques in Small Animal Practice*, 22 (4), 146–154. <https://doi.org/10.1053/j.ctsap.2007.09.002>
- Long, A.F., Kneafsey, R. & Ryan, J. (2003). Rehabilitation practice: challenges to effective team working. *International Journal of Nursing Studies*, 40 (6), 663–673. [https://doi.org/10.1016/S0020-7489\(03\)00015-4](https://doi.org/10.1016/S0020-7489(03)00015-4)
- Long, A.F., Kneafsey, R., Ryan, J. & Berry, J. (2002). Exploring qualified nurses' perceptions of the relevance of education in preparation for their role in rehabilitation. *Nurse Education Today*, 22 (2), 136–143. <https://doi.org/10.1054/nedt.2001.0671>
- Marcellin-Little, D.J., Danoff, K., Taylor, R. & Adamson, C. (2005). Logistics of Companion Animal Rehabilitation. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 35 (6), 1473–1484. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2005.09.001>
- Marcellin-Little, D.J. & Levine, D. (2015). Principles and Application of Range of Motion and Stretching in Companion Animals. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 45 (1), 57–72. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2014.09.004>
- McCormick, W., Oxley, J.A. & Spencer, N. (2018). Details of canine hydrotherapy pools and treadmills in 22 hydrotherapy centres in the United Kingdom. *Veterinary Record*, 183 (4), 128–128. <https://doi.org/10.1136/vr.104887>
- Millard, R.P., Towle-Millard, H.A., Rankin, D.C. & Roush, J.K. (2013). Effect of cold compress application on tissue temperature in healthy dogs. *American Journal of Veterinary Research*, 74 (3), 443–447. <https://doi.org/10.2460/ajvr.74.3.443>
- Millis, D.L. & Ciuperca, I.A. (2015). Evidence for Canine Rehabilitation and Physical Therapy. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 45 (1), 1–27. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2014.09.001>
- Näringsdepartementet (2001). Alternativmedicinsk behandling av djur. Stockholm. (Statens offentliga utredningar 2001:16)<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentligautredningar/2001/01/sou-200116/> [2021-03-25]
- Pagin, M.T., de Oliveira, F.A., Oliveira, R.C., Sant'Ana, A.C.P., de Rezende, M.L.R., Greggi, S.L.A. & Damante, C.A. (2014). Laser and light-emitting diode effects on pre-osteoblast growth and differentiation. *Lasers in Medical Science*, 29 (1), 55–59. <https://doi.org/10.1007/s10103-012-1238-5>
- Prankel, S. (2008). Hydrotherapy in practice. *In Practice*, 30 (5), 272–277. <https://doi.org/10.1136/inpract.30.5.272>
- Sharp, B. (2008). Physiotherapy in small animal practice. *In Practice*, 30 (4), 190–199. <https://doi.org/10.1136/inpract.30.4.190>

- Sharp, B. (2012). Feline Physiotherapy and Rehabilitation: 1. Principles and potential. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 14 (9), 622–632. <https://doi.org/10.1177/1098612X12458209>
- Shaw, K.K., Alvarez, L., Foster, S.A., Tomlinson, J.E., Shaw, A.J. & Pozzi, A. (2020). Fundamental principles of rehabilitation and musculoskeletal tissue healing. *Veterinary Surgery*, 49 (1), 22–32. <https://doi.org/10.1111/vsu.13270>
- Silva, R.S.D.L., Pessoa, D.R., Mariano, R.R., Castro, A.B.S., Oliveira, R.A. de & Ferraresi, C. (2020). Systematic Review of Photobiomodulation Therapy (PBMT) on the Experimental Calcaneal Tendon Injury in Rats. *Photochemistry and Photobiology*, 96 (5), 981–997. <https://doi.org/10.1111/php.13262>
- Tomlinson, R. (2012). Use of canine hydrotherapy as part of a rehabilitation programme. *The Veterinary Nurse*, 3 (10), 624–629. <https://doi.org/10.12968/vetn.2012.3.10.624>
- Vine, K. (2020). Rehabilitation and recovery times for canine patients post hemilaminectomy. *The Veterinary Nurse*, 11 (9), 422–425. <https://doi.org/10.12968/vetn.2020.11.9.422>
- Weier, A.T. & Kidgell, D.J. (2012). Strength Training with Superimposed Whole Body Vibration Does Not Preferentially Modulate Cortical Plasticity. *The Scientific World Journal*, 2012, e876328. <https://doi.org/10.1100/2012/876328>
- Weigel, J.P., Arnold, G., Hicks, D.A. & Millis, D.L. (2005). Biomechanics of Rehabilitation. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 35 (6), 1255–1285. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2005.08.003>
- Zhang, S., Fu, W., Pan, J., Wang, L., Xia, R. & Liu, Y. (2016). Acute effects of Kinesio taping on muscle strength and fatigue in the forearm of tennis players. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 19 (6), 459–464. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2015.07.012>

Tack

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Anna Bergh som har väglett oss och kommit med värdefulla synpunkter. Vi vill även rikta ett tack till vår handledargrupp som har kommit med betydelsefulla kommentarer och tips. Slutligen ett stort tack till alla som tog sig tid att svara på vår enkätundersökning.

Bilaga 1

Hej!

Vi heter Linnea Lagergren och Lowa Åström och läser sista terminen på Djursjukskötarprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, i Uppsala. Vi skriver ett examensarbete om djursjukskötarens roll inom rehabilitering med syftet att undersöka hur djursjukskötare i Sverige arbetar med rehabilitering av smådjur på olika djursjukhus och djurkliniker i Sverige. Vi vore därför väldigt tacksamma om de legitimerade djursjukskötare som arbetar hos er har möjlighet att svara på vår enkät oavsett om de i sitt arbete kommer i kontakt med rehabilitering eller inte.

Enkäten består av 17 frågor och tar högst ca 10 minuter att besvara, men beroende på de svarsalternativ man väljer kommer man att skickas vidare till olika frågor och antalet frågor kan därför variera. Ni hittar enkäten här:

<https://www.netigate.se/a/s.aspx?s=952791X263895652X94342>

All data som samlas in under denna studie kommer att behandlas anonymt, och kommer användas som underlag till detta examensarbete. Ingen ersättning utgår. Endast fullständiga enkäter kommer ingå i statistiken.

Arbetet kommer att publiceras på SLU:s publiceringsplattform Epsilon. Om ni har några frågor eller funderingar angående enkäten eller vill ha en länk till arbetet så är ni varmt välkomna att kontakta oss via mejl:

liln0009@stud.slu.se

loam0001@stud.slu.se

Tusen tack för ert deltagande!

Vänliga hälsningar

Linnea Lagergren & Lowa Åström
Djursjukskötarprogrammet, SLU

Bilaga 2

Enkätfrågor

1. **Är du legitimerad djursjukskötare?**
 - Ja
 - Nej

2. **Har djurkliniken/djursjukhuset du arbetar på en rehabiliteringsavdelning?**
 - Ja
 - Nej

3. **Hur länge har du jobbat som legitimerad djursjukskötare?**
 - <5år
 - 5-10 år
 - 11-15år
 - 16-20 år
 - >20år

4. **Beskriv storleken på din arbetsplats**
 - Stort djursjukhus >50st anställda
 - Mellanstort djursjukhus/djurklinik 10-50st anställda
 - Liten djurklinik < 10 st anställda

5. **Vilka professioner finns på din arbetsplats?**

Flera alternativ går att välja

 - Veterinär
 - Djursjukskötare
 - Djurvårdare
 - Fysioterapeut
 - Övrig personal _____

6. **På vilken avdelning jobbar du?**

Om du arbetar på flera avdelningar, välj då den avdelning du arbetar mest på

 - Poliklinik
 - Operationsavdelning
 - Akutmottagning
 - Intensivvårdsavdelning
 - Stationärvårdsavdelning

- Rehabiliteringsavdelning
- Annan avdelning _____

7. Arbetar din avdelning på något sätt med rehabilitering?

- Ja
- Nej
- Delvis

8. Jobbar DU med någon form av rehabilitering?

- Ja
- Nej
- Delvis

9. Hur länge har du arbetat med rehabilitering?

- <1år
- 1-5år
- 6-10år
- >10år

10. Vem ansvarar för vilket område när ni arbetar med rehabilitering på din arbetsplats?

Välj det alternativ som stämmer bäst överens

- Medicinsk/kirurgisk diagnos
 - Veterinär
 - Fysioterapeut
 - Djursjukskötare
 - Djurvårdare
 - Annan personal
 - Görs ej
 - Vet ej
- Medicinsk/kirurgisk behandling
 - Veterinär
 - Fysioterapeut
 - Djursjukskötare
 - Djurvårdare
 - Annan personal
 - Görs ej
 - Vet ej
- Funktionsdiagnos
 - Veterinär
 - Fysioterapeut

- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej
- Funktionsundersökning
- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej
- Rehabiliteringsbehandling
- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej
- Utformning av rehabiliteringsprotokoll
- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej
- Utformning av hemgångsråd
- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej
- Hemgång av rehabiliteringspatient
- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare

- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej
- Rehabiliteringsuppföljning
- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annan personal
- Görs ej
- Vet ej

11. Har du vidareutbildning inom rehabilitering utöver din legitimation som djursjukskötare?

- Ja
- Nej

12. Vad gör du inom rehabilitering?

Flera alternativ går att välja

- Ståträning
- Massage
- Värmeterapi
- Kylterapi
- Gåträning
- ROM (Range Of Motion)
- TENS
- Stretching
- Vattentrask
- Simning
- Akupunktur
- Utvärderar patient
- Utformar hemgångsråd
- Visar djurägaren övningar
- Utformar rehabiliteringsprotokoll
- Terapeutiskt ultraljud
- Ljusbehandling (ex. ledbehandling eller laser)
- Stötvågsterapi
- NMES
- Mobilisering
- Terapeutiska övningar

- Terapeutisk tejpning
- Vibrationsplatta
- Inget
- Annat _____

13. Vilka yrkesgrupper samarbetar du med inom rehabilitering?

Flera alternativ går att välja

- Veterinär
- Fysioterapeut
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Jag arbetar ensam
- Annan _____

14. Anser du att du har tillräckligt med kunskaper för att utföra rehabiliteringsarbetet som du utför idag?

- Ja
- Nej
- Delvis

15. Vad anser du att du behöver få mer kunskaper om?

Fritextsvar _____

16. Vad anser du att man behöver kunna som djursjukskötare för att arbeta med rehabilitering på din arbetsplats?

Fritextsvar _____

17. Är du medveten om vad du som legitimerad djursjukskötare får/inte får göra inom rehabilitering rent juridiskt?

- Ja
- Nej
- Delvis

